

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Roma

Yù Meyannung sù Túrâ

Dakal yù ili na Roma, nga paggianán nayù kátannangán nga mammaguray nga abbúnad da ta Sisar sù ággubobuk da. Á aru yù ira purubinsia gapay ta pammagurayán nayù Sisar. Á pattúrâ ni Pablo sawe túrâ, ari paga minay ta ili na Roma, ngam ammu na yù ngágan na aru nga tatolay nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián sù ili. Á yáyù nga inítúrâ na yawe nga pakiammu na nira.

Á ipanonò ni Pablo sù ira nga mabbibbik sawe yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay megapu ta liwiliwâ da. Ta nu ari ittam mabbabáwi sù narákè nga ággangnguá tam, á pagikaruan na ittam sangaw ni Namarò. Á ibukalán na yù pakáwayyá ni Namarò nga mangiyígù ta tolay, maguray lâ yù katatole ra, nga Kudio onu ari Kudio, tapè ari ittam mapagikáru. Ta netapil si Apu Kesu Kíristu megapu nira. Á naginnanolay, áanna abbágán na yù ira nga mangikatalà kuna, tapè palurotad da yù napiá nga ipakuá ni Namarò nira.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Meyannung kê Pablo áanna yù Bilin na (1:1-17)

Awán ta Ari Nakaliwâ (1:18–3:20)

Yù Ámmakomá ni Namarò ta Tolay (3:21–4:25)

Yù Bagu nga Áttole nayù ira nga Mangikatalà kê Apu Kesu Kíristu (5:1–8:39)

Yù Ággián nayù ira Kudio (9:1–11:36)
 Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Tatole na (12:1–
 15:13)
 Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudio
 (15:14-21)
 Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma
 (15:22-33)
 Yù Pangiyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira
 Kákkopun na (16:1-27)

¹ Sikán si Pablo nga mattúrâ nikayu. Masserbingà kê Apu Kesu Kiristu, gapu ta inagálán nangà ni Namarò, nga sinullà na ta umay mangilayalayâ sù bilin na. ² Yawe bilin ni Namarò yù meyannung sù initabbá na ngaw nga nabayágin, nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. ³ Yawe yù napiá nga dâmak nga meyannung sù Anâ ni Namarò. Á ta meyannung sù katatole nayù Anâ na, neyanâ sù ginaká ni Patul Dabid. ⁴ Ngam nepasingan ta aggina yù Anâ ni Namarò nga makáwayyá, megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga namaginnanolay kuna. Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam.

⁵ Á sinullà nangà ni Namarò megapu sù allà na nikán, á jinok nangà, ta umayà mangilayalayâ sù bilin na nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira ána mangikatalà ira kê Apu Kesu. ⁶ Á sikayu gapay, inagálán na kayu gapay ni Namarò ta mangikatalà kê Apu Kesu, tapè mesipà kayu gapay sù ira tatole na.

⁷ Á yáyù nga mattúrákà nikayu nga maggián ta ili na Roma, sikayu ngámin nga iddukan ni

Namarò, nga inagálán na ta mabbalin ta tatole na. Á ipakimállà takayu, ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam áнна si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè mepagimammà kayu áнна napiá yù ággián naw.

Yù Pakimállà ni Pablo, nga Pabbalabálà na kâ Namarò

⁸ Á yawe bì yù mapolu nga kagiak ku. Makimállakà kâ Namarò, ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, áнна dayáwak ku si Namarò megapu nikayu ngámin, ta aringà makabalabálà kuna megapu sù napiá nga ángnguruk naw, nga neparámak ta ngámin nga lugár. ⁹ Á si Namarò yù makasistígu megapu níkán, ta kuruk yù kagiak ku, ta ammu na ta maláppakà nga mangilayalayâ sù bilin na, nga napiá nga dámak nga meyannung sù Anâ na. Á ammu na ta sigídá nga ipakimállà takayu kuna. ¹⁰ Á ta ngámin nga pakimállà ku kuna, kiddawak ku kuna ta iyawâ na níkán yù awayyâ nga umay mattúllun nikayu. ¹¹ Ta karagatát takayu nga matullúnán, tapè ipakánnámmù nikayu yù napiá nga ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw. ¹² Á kuk ku nakuan ta makkakátabarang ittam, megapu sù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu.

¹³ Wáwwagi, yawe yù ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu. Initalákkuruk ku ta nabayágin nga umay mattúllun nikayu, ngam ajjan garè yù kegaggarák ku. Ta ikáyâ ku nakuan nga mangituddu sù bilin ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà

yù ángnguruk naw, áнна manguruk gapay yù ira káruán nga ari paga nanguruk, ta kunnay sù nes-immu ngaw gapay sù ira káruán nga ari Kudio ta ngámin nga lugár nga nappassapassiárák ku. ¹⁴ Á makaliwákà nu arák ku tudduán yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, yù ira nga maggián ta dakal nga ili onu yù ira nga maggián ta kakayyuán, áнна yù ira naggigiámmu onu yù ira ari naggigiámmu. ¹⁵ Á yáyù nga mapattúkà nga umay ta Roma gapay, tapè mangilayalayákà sù napiá nga dámak níkayu nga maggián tán.

Yù Pakáwayyá nayù Ubobuk ni Namarò

¹⁶ Á aringà mappasirán nga mangituddu sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu Kiristu, ta makáwayyá si Namarò nga mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kuna, tapè ari ira mokum. Á yù ira Kudio yù napolu nga nakaginná. Á kunangane ajjan yù awayyá ra gapay nayù ira ari Kudio nga magginná áнна makiyígù kuna. ¹⁷ Á yù kebalinán nayù napiá nga dámak yù ámmakapiá ni Namarò sù ira tatolay, nga megapu galá sù pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu. Á yù ira lâ nga mangikatalà kâ Apu yù meddán sù katunung na, áнна alawatan ni Namarò ira. Yáyù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, “Yù ira tatolay nga ibiláng ni Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà da, aggira yù mepattolay nga mesipà kuna ta áddè ta áddè.”*

¹⁸ Maggián si Namarò ta lángì, á mapporay megapu sù narákè nga akkuán nayù ira tatolay. Á

---

* **1:17** Habakuk 2:4

inipakánnámmu na ta ukuman na sangaw yù ira nga mangnguá ta narákè ána yù ira nga manakì kuna, gapu ta yá lâ tángngagad da yù akkuád da nga narákè, á yáyù nga megaggak yù pakáwayyá nayù kuruk nga bilin na nga nepakánnámmu nira. ¹⁹ Ta kánnámmuád da yù ngámin nga mepakánnámmu nga meyannung kê Namarò, ta si Namarò galá yù mangipakánnámmu nira megapu sù ngámin nga pinarò na. ²⁰ Á áddè ngaw ta kaparò nayù dab-buno, inipakánnámmu ni Namarò yù ari masingan nga meyannung kuna, megapu sù pinarò na. Inipakánnámmu na ta aggina yù mepángngà nga pakiyápuán na tolay. Á inipakánnámmu na gapay ta aggina yù mannanáyun nga makáwayyá ta ngámin ta áddè ta áddè. Á kuruk nga ammu ra dannian, ta mepasingan megapu sù ngámin nga pinarò ni Namarò. Á yáyù nga ari ira makatabbák kuna nga makkagi ta arád da ammu, sangaw nu ukuman na ira, gapu ta aijan yù awayyá ra nga makánnámmu megapu sù masingad da nga pinarò na.

²¹ Á mássiki nu ammu nayù ira tatolay ta aijan si Namarò, ngam arád da nakimorayán. Á ammu ra yù ángngikállà ni Namarò nira, ngam arád da jináyaw. Arád da piníli yù napiá. Á nonopad da lâ yù awán ta serbi na. Á nakkallà yù nonò da. ²² Kagiad da ta masírik ira, ngam pinotuád da si Namarò, á nabbalin ira ta ulapá. ²³ Á inipuerá ra lâ si Namarò nga ari matay, nga egga ta áddè ta áddè, nga awán ta namarò kuna. Á pakimorayád da lállaguk yù gustu ra, nga pidde ra nga sináttolay,

sinámmammánù, siná-ayám, áнна siná-iráw.

²⁴ Á yáyù nga pinaguráyán ni Namarò yù ira tatolay, tapè tuttulad da laguk yù gustu ra nga narákè, nga ari mepángngà ta baggi ra. Á makapasirán yù kingnguá ra. ²⁵ Á sinájjiád da si Namarò, á kinuruk da yù ari kuruk. Á naki-morayád da áнна nasserbiád da yù makkakerumá nga ayám nga pinarò ni Namarò. Ngam arád da pakimorayán yù Namarò nira. Si Namarò lâ yù kepángngatán nga paddayawán na tolay ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán!

²⁶ Á gapu ta pakimore nayù ira tatolay ta makkakerumá nga naparò, pinaguráyán ni Namarò ira, tapè tumuttul ira sù narákè nga makapasirán, nga gustu na baggi ra. Yù ira bábbay, pinataliád da yù gagángay nga pakiatáwa ra ta láláki, á makállirák nga ari mepángngà yù kingnguá ra sù ira kábulud da nga bábbay. ²⁷ Á yù ira lálláki gapay, pinataliád da yù gagángay nga keruruk da ta babay nga atáwa ra, á nakiruruk yù ira lálláki sù kelugád da nga lálláki. Á kingnguá ra yù ari mepángngà sù kábulud da nga lálláki. Á yáyù gapu na nga mabbalin ira ta mataki áнна maguyung, ta yáyù laguk yù bálà nayù liwâ da.

²⁸ Á gapu ta arád da bulubugá sinángngák si Namarò, yáyù nga pinaguráyán ni Namarò ira, tapè nonopad da lâ yù narákè áнна akkuád da lâ ngámin yù ninonò da. ²⁹ Á kingnguá ra ngámin yù ari matunung áнна makkakerumá nga narákè. Mamassil ira. Malussaw ira. Mangabubu ira. Mamapátay ira. Maddaráma ira. Mangilogò ira.

Á ayatán ira nga manigirigâ ta kábulud da. Á mabbebbek ira. ³⁰ Mallillíbâ ira. Malussaw ira kê Namarò. Mappeddaráyaw ira áнна mappalaláki ira. Alerad da yù lannà nayù akkuád da nga narákè. Á potuád da yù darakal da. ³¹ Ulapá ira nga awán ta pasirád da. Massirisiri ira. Ari ira mekatalà. Awán ta ayâ da áнна ángngiddù da sù ira darakal da áнна wáwwagi ra. Á awán ta allà da sù ira kábulud da. ³² Kinagi ni Namarò yù mepángngà sù ngámin ira nga mangnguá ta kunnian, ta matay ira nga umay maggián ta impiernu ta áddè ta áddè. Á mássiki nu ammu ra yù kinagi na, ngam akkuád da lâ dannian. Á ari lâ aggira yù mangnguá, ta dudduárad da gapay yù ira káruán nga mangnguá ta kunnian.

2

Matunung yù Pamanunnù ni Namarò

¹ Á gapu ta naggigittá ittam nga malliwâ, arát tam nakuan panunnután yù ira kábulut tam. Á maguray nu asinni nikayu, nu panunnután naw yù kabbulun naw, panunnután naw gapay yù baggi naw, gapu ta aijan gapay yù liwâ naw nga negittá ta liwâ na. Á yáyù nga awán ta itabbák naw kê Namarò sangaw nu pagikaruan na kayu.

² Á ammu tam gemma ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta kunnian nga narákè, á matunung yù pamanunnù ni Namarò, áнна mepángngà yù ámmagikáru na.

³ Á sikayu nga mamanunnù sù ira kábulun naw, nu akkuán naw gapay yù kunnay ta akkuán nayù

ira panunnután naw, á melillitán naw panò yù pagmagikáru ni Namarò? Ari gemma, ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta narákè.

⁴ Á ngattá, ta paguráyán naw yù pangikállà ni Namarò nikayu? Ta arán naw paga nilikurán yù akkuán naw nga narákè. Arán naw panò ammu ta attamán na kayu lâ nga arán na lábbi pagikaruan, gapu ta nepallà yù allà na nikayu? Á iddagán na lábbi yù pabbabáwi naw, nu matagenà naw nakuan yù pangikállà na nikayu.

⁵ Ngam sikayu, pinataggâ naw yù nonò naw, á arán naw tángngagan yù pangikállà ni Namarò nikayu. Á yáyù nga sigídá nga lannapán naw yù liwâ naw, á yáyù nga mappaná yù pore ni Namarò nikayu sù ággaw nga pangukum na. ⁶ Á sangaw nu duttál yù ággaw nga piníli ni Namarò ta pangukum na, bestigán na íttam, á iyawâ na nittam nga katággítádday yù bálà na nga mepángngà sù kingnguá na.

⁷ Á iyawâ ni Namarò yù inángà nga awán ta áddè na sù ira tatolay nga ari malurâ nga mangnguá ta napiá nga ipakuá na nira. Aggira yù magattam, gapu ta iddanamád da ta málâ da yù ikáyâ da nga kepotud da nga mepaggián kê Namarò ta áddè ta áddè, nga mesipà sù karáyo na. ⁸ Ngam yù ira tatolay nga motun yù nonò da, mekanâ ira sù pore ni Namarò. Ta gapu ta arád da kurugan yù kuruk nga napiá nga inipakánnámmu ni Namarò nira, áнна akka-akkuád da lâ yù narákè, á yáyù nga ukuman na ira. ⁹ Á yù ira ngámin nga tatolay nga mangnguá ta narákè, marigirigâ ira, áнна magaráyan ira sù takì da, nepatalugáring sù ira

Kudio, áнна yù ira ari Kudio gapay. ¹⁰ Ngam yù ira nga mangnguá ta napiá, ipotun ni Namarò ira, á mesipà ira sù karáyo na, á pagimammatan na ira ngámin, ta iyawâ na nira yù napiá nga ággiád da kuna, nepatalugáring sù ira Kudio, áнна yù ira ari Kudio gapay. ¹¹ Ta arán ni Namarò paddurúmán yù ira tatolay.

¹² Á yù ira nga ari Kudio, mássiki nu ari ira meddán ta tunung ni Namarò, ammu ra yù napiá nga akkuád da nakuan, á yáyù nga ukuman ni Namarò ira gapu ta arád da akkuán yù napiá nga ammu ra. Á yù ira Kudio nga iniddán ni Namarò ta tunung, mapanunnután ira gapu ta arád da kurugan yù tunung nga netuddu nira. ¹³ Ta arán na gemma ibiláng ni Namarò ta matunung yù ira tatolay nga maginná ra lâ yù tunung na ngam arád da palurotan. Ngam yù ira tatolay nga mamalurò sù tunung ni Namarò, aggira yù ibiláng na ta matunung. ¹⁴ Á yù ira ari Kudio, mássiki nu ari ira natudduán sù tunung ni Namarò, negagángay nira yù mappíli sù napiá nga tuppálad da, nga negittá sù taddán nga netúrâ sù tunung ni Namarò. Á yù napiá nga ammu ra, yáyù tunung da. ¹⁵ Á nu tuppálad da yù napiá nga ammu ra, ayatán ira sù kingnguá ra. Ngam nu arád da tuppálan yù napiá nga ammu ra, mappasirán ira gapu ta ammu ra ta narákè yù kingnguá ra. Á yáyù nga ipasingad da ta ammu ra ta nonò da yù napiá nga ituddu ni Namarò, mássiki nu ari ira yù iniddán na sù tunung na nga netúrâ. ¹⁶ Á sangaw nu duttál yù ággaw, nga piníli ni Namarò nga pangukum na,

meyarubáng yù ira tatolay kâ Apu Kesu Kiristu nga mamanunnù, á bestigán na ira. Á pamanunnù na nira, mepalappâ yù liwiliwâ da nga inilímak da ngaw. Yáyù ituddu nayù bilin ni Namarò nga ilayalayâ ku.

Yù Ággián nayù ira Kudio Megapu sù Tunung ni Namarò

¹⁷ Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, ngattá ta arán naw palurotan yù ipakuá ni Namarò nitam? Mappeddaráyaw kayu gapu ta Kudio kayu, á ipappalálaki naw yù maláddá nga ággián naw kâ Namarò, gapu ta iniddán na kayu sù tunung na. ¹⁸ Ammu naw yù ure ni Namarò nga akkuán naw nakuan, á ammu naw mappíli sù napiá, gapu ta natudduán kayu sù tunung na. ¹⁹ Á kagian naw ta kuruk nga mesturu kayu, nga mamannawák ta nonò nayù ira ari natudduán. Kagian naw ta sikayu yù mangituddu ta napiá nga dалан sù ira nga meyárik ta buling, áнна kunnay kayu ta tulu nga mamannawák sù ira mallakalakák ta kallà. ²⁰ Á kagian naw ta makáwayyá kayu nga maggammá sù ira ulapá áнна mattuddu sù ira ábbing. Ta sikayu yù makánnámmu sù ngámin nga kuruk, gapu ta egga nikayu yù tunung ni Namarò nga iníturâ ni Moyses.

²¹ Á sikayu nga makkagi ta ammu naw mangituddu sù ira kábulun naw, ngattá, ta arán naw tudduán yù baggi naw? Á sikayu nga manaddán sù ira kábulun naw ta ari ira makkokò, ngattá ta makkokò kayu? ²² Á sikayu nga makkagi sù ira kábulun naw ta ari ira makiruruk sù arád da atáwa,

ngattá ta makiruruk kayu sù arán naw atáwa? Sikayu nga mangiluddè sù ira sináttolay nga paki-morayán nayù ira ari Kudio, ngattá ta tullung kayu nga makkokò sù giád da? ²³ Sikayu nga Kudio nga mappalaláki gapu ta iniddán na kayu ni Namarò sù tunung na, ngattá, ta arán naw kurugan yù tunung na? Á ta kunnian, ipasapásirán naw si Namarò sù ira ari Kudio! ²⁴ Á yáyù kebalínán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, nga kun na, “Sikayu nga Kudio yù mangipasirán kâ Namarò, megapu sù narákè nga akka-akkuán naw. Ta yáyù gapu na nga iluddè da si Namarò nayù ira ari Kudio, áнна pakkakagiád da yù ngágan na.”*

Tatolay ni Namarò yù ira Manguruk kuna

²⁵ Kinagi na ngaw ni Namarò sù ira Kudio ta kugitad da yù ira lálláki ta sinniál da ta piníli ni Namarò ira. Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, nu kurugan naw yù tunung ni Namarò, á kuruk nga sinniál yù kakugì naw ta tatole na kayu ni Namarò. Ngam awán ta serbi nayù kakugì naw, nu arán naw kurugan yù tunung ni Namarò. ²⁶ Á yù ira ari Kudio, nu kurugad da yù taddán ni Namarò sù tunung na, á mássiki nu ari ira nakugì, isipà ni Namarò ira sù ira tatole na, áнна ibiláng na ira ta kun na nakugì ta ánninganán na.

²⁷ Á sikayu nga Kudio, mássiki nu nakugì kayu áнна ajjan nikayu yù netúrâ nga tunung ni Namarò, ngam arán naw palurotan yù napiá nga ituddu na. Á yáyù nga mappasirán kayu áнна mapagikáru kayu laguk, megapu sù ira ari Kudio

---

* **2:24** Ezekiel 36:21-22

nga mamalurò sù napiá, mássiki nu ari ira meddán ta tunung. ²⁸ Ta ari kuruk nga Kudio ta ánninganán ni Namarò yù tolay nga Kudio yù baggi na, nga tumuttul sù kustombare na Kudio. Á ari kuruk nga sinniál ta tolay ni Namarò yù nekuá lâ ta baggi na. ²⁹ Ngam kuruk nga tatole ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á ari yù nekuá ta baggi ra, ngam yù nekuá ta nonò da yù kuruk nga sinniál ta tatole ni Namarò ira. Á yù Ikararuá ni Namarò, iniyawâ na nira yù napiá nga nonò da. Á mássiki nu awán ta tolay nga mangiráyaw nira, ngam si Namarò yù mangiráyaw nira.

3

Palurotan ni Namarò yù Ngámin nga Initabbá na

¹ Á gapu ta arán na paddurúmán ni Namarò yù ira tatolay, egga panò yù pakkapiánán na Kudio megapu sù kakugi na? Egga panò yù pangappútám mi nga Kudio ánnè sù ira ari Kudio? ² Á aru gemma yù pakkapiánám mi nga Kudio! Ta olu, sikami nga Kudio yù nangikatalakán ni Namarò sù ubobuk na nga inipetúrâ na.

³ Á ammu naw ta ajjan yù ira Kudio nga ari manguruk sù bilin ni Namarò nga inikatalà na nira. Á mássiki nu kuruk nga ari ira mekatalà, arán naw nakuan kagian ta ari gapay mekatalà si Namarò ána ari mamalurò sù initabbá na. ⁴ Ari massiri si Namarò, ta kuruk ngámin yù kagian na, mássiki nu massirisiri yù ira ngámin nga tatolay. Yáyù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga kunniaw: “Apu, kuruk ngámin yù ubobuk mu.

Á mepasingan ta matunung ka, Apu, megapu sù ubobuk mu.*

Á mássiki nu ajjan yù tolai nga iddâ na ka lâ ikeká, ngam mangappù ka, ta mepasingan ta awán ta liwâ mu.”

⁵ Á ajjan garè yù ira nga makkagi ta mepasingan ta napiá ána matunung si Namarò, megapu sù narákè nga akkuát tam. Á kagiad da ta ari napiá si Namarò nu pagikaruan na ittam megapu sù liwâ tam, gapu ta kunnay ta abbágát tam megapu sù narákè nga akkuát tam, gapu ta mepasingan ta matunung si Namarò megapu sù pakkillu tam. Kunnian yù liwâ na tolai ta nonò na. ⁶ Ari gemma kuruk yù kagiad da. Ta nu arán na nakuan pagikaruan ni Namarò yù ira malliwâ, á kunnasi nakuan laguk yù ámmanunnù na ta ngámin nga tatolai ta dabbuno?

⁷ Á ta ángngarigán nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò nga mepasingan ta kuruk ngámin yù kinagi na, megapu ta passirisiri tam, á ngattá laguk ta pagikaruan na ittam ta liwâ tam? ⁸ Nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò megapu ta siri tam, á kagiak ku nakuan, “Arà! Mangnguá ittam laguk ta narákè, tapè meparáyaw si Namarò,” kuk ku nakuan. Á ajjan garè yù ira mabbebbek nikán, nga makkagi ta yáyù kanu yù kinagì, kud da, ngam ari gemma kuruk yù kagiad da. Á mepángngà nga matunung yù pamagikáru ni Namarò nira.

Awán ta Tolai nga Ari Malliwâ

---

* 3:4 Salmo 51:4

9 Á sikami nga Kudio, napiá panò yù ággiám mi ta ánninganán ni Namarò ánnè sù ira ari Kudio? Ari gemma! Á yáyù gemma yù kinagikin, ta makaliwâ ittam ngámin, nga Kudio ána ari Kudio. 10 Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw:

“Awán bulubugá ta tolay nga matunung, mássiki lâ tádday.

11 Awán ta tolay nga makánámmu sù nonò ni Namarò,
ána awán ta tolay nga magalek kê Namarò,
tapè makiyápu kuna.

12 Nekáttuay yù ira ngámin nga tatolay kê Namarò,
á mappupúlù ira nga mangnguá ta narákè.
Awán bulubugá ta tolay nga mangnguá ta napiá,
mássiki lâ tádday.”†

13 “Á kun na buyù nayù nalabbak ta tanam nga nabukatán yù simù da, gapu ta jikkù yù ubobugad da.

Á massiri ira, tapè ilogò da yù ira kábulud da.”‡

“Á kunnay ta jitá na iráw yù ángngiparákè da ta kábulud da.”§

14 “Ari ira maganássing nga mangigagek sù ira kábulud da gapu ta lusso ra.”*

15 “Dán nga naparán ira gapay nga mamapátay.

16 Á ta ngámin nga pallakarád da, aijan yù ira darálad da ána yù ira jigirigátad da.

17 Arád da garè ammu yù paggapuán nayù napiá nga ággimammà.”†

---

† 3:12 Salmo 14:1-3; 53:1-3 ‡ 3:13 Salmo 5:9 § 3:13 Salmo 140:3 * 3:14 Salmo 10:7 † 3:17 Isaya 59:7-8

18 “Á awán ta assing da kê Namarò.”†
Yáyù inipetúrâ ni Namarò.

19 Á sittam nga Kudio yù nangiyawatán ni Namarò sù tunung na, á ammu tam gemma ta netúrâ yù ngámin nga tunung na, tapè kánnámmuát tam yù ngámin nga ipatuppál na nittam. Á mássiki nu egga nittam yù tunung, arát tam kurugan. Á yáyù nga awán bulubugá ta tolay nga makatabbák kê Namarò sangaw nu bestigán na yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno. 20 Ta awán bulubugá ta tolay nga matunung ta ánninganán ni Namarò megapu ta panuppál na sù tunung. Yá lâ serbi nayù tunung ni Namarò yù pangituddu na sù napiá nga akkuát tam nakuan, tapè kánnámmuát tam ta makaliwâ ittam.

Mebiláng yù Tolay ta Matunung megapu sù Pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu

21 Á kunangane, inipakánnámmu ni Namarò yù ámmakomá na ta tatolay, tapè ibiláng na ira ta matunung sù ánninganán na ána alawatan na ira ta tatole na. Á ari gemma megapu sù panuppál tam sù tunung. Yáyù inipakánnámmu ni Namarò sù libru nga inipetúrâ na ngaw kári Moyses ána yù ira ngaw ábbilinán na. 22 Pakomán ni Namarò yù liwâ na tolay, á ibiláng na ta matunung yù tolay megapu galâ ta pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù akkuán ni Namarò megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, ta awán ta irumá na, mássiki nu Kudio ira onu ari ira Kudio. 23 Ta nalliwâ ittam ngámin nga tatolay,

---

† 3:18 Salmo 36:1

á nakúráng yù napiá nga akkuát tam, nga pangiráyaw na nittam nakuan ni Namarò. ²⁴ Ngam gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, minay si Apu Kesu Kiristu, á inikáru na yù liwâ tam, nga arát tam matalián, tapè pakomán ni Namarò ittam nga mangikatalà kê Apu Kesu áнна ibiláng na ittam ta matunung.

²⁵ Jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu ta metapil nga meyátáng, nga magikáru ta liwâ tam megapu sù kebubbù na dága na ta pate na ta kurù. Á yáyù nga pakomán ni Namarò ittam ta liwâ tam nu ikatalà tam si Apu Kesu. Á mepasingan yù katunung ni Namarò, gapu ta pinagikáru na si Apu Kesu megapu sù liwâ tam nga tatolay, áнна pinakomá na ittam gapu ta pamagikáru na kê Apu Kesu. Á lage na pate ni Apu Kesu, arán na ngaw pinagikáru ni Namarò yù ira ngaw tatolay ta liwâ da, ngam inattamán na ira, áнна pinakomá na yù narákè nga kingnguá ra. ²⁶ Á arán na pinaguráyán ni Namarò yù liwâ nayù ira ngaw tatolay, ta jinok na si Apu Kesu, nga nagikáru ta ngámin nga liwâ da. Yáyù nga mepasingan ta matunung si Namarò, á yáyù gapay ipakkuruk na nittam ta pakomán na áнна ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kê Apu Kesu. ²⁷ Á gapu ta kunnian yù ággiát tam, egga panò yù awayyá tam nga mangipappeddaráyaw sù napiá nga akkuát tam? Awán! Ta mássiki nu napiá lâ yù akkuát tam, arát tam mapagán yù liwâ tam. Á pakomán na ittam ni Namarò áнна ibiláng na ittam ta matunung megapu galâ sù pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu.

28 Yaw yù kagiak ku, ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu galâ sù ángngikatalà na kê Apu Kesu, nga ari megapu sù panuppál na sù tunung. 29 Á ta ángngarigán nu alawatan ni Namarò nakuan yù tolay megapu ta panuppál na sù tunung na, á yù ira Kudio lâ nakuan yù alawatan na ta tatole na, ta aggira lâ iniddán na sù tunung na. Ngam ari gemma kunnian, ta alawatan ni Namarò gapay yù ira ari Kudio ta tatole na, 30 gapu ta tádday lâ si Namarò. Á arán na irumá yù Kudio ána ari Kudio, ta ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, megapu ta pangikatalà da kê Apu Kesu Kiristu.

31 Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, anni panò laguk yù passerbián nayù tunung ni Namarò? Masserbi gemma ta mangipakánámmu nittam sù napiá, tapè tákkilalát tam yù liwâ tam, ána tuppálat tam ta napiá yù ituddu nayù tunung, megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu.

4

Yù Meyannung sù Pangikatalà ni Abrakam kê Namarò

1 Á anni laguk yù kagiat tam nga meyannung kê Kákay Abrakam, nga naggaká nikami nga Kudio? 2 Á ta ángngarigán nu inibiláng na nakuan ni Namarò ta matunung si Abrakam megapu sù napiá nga kingguá na, á aijan nakuan yù awayyá ni Abrakam nga mangipappeddaráyaw sù katu-nung na ta arubáng ni Namarò. Ngam awán gemma ta awayyá na, gapu ta ari gemma yù piá ni Abrakam yù gapu na nga inibiláng ni Namarò

ta matunung. ³ Anni yù kagian nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga meyannung sù katunung ni Abrakam? Kinagi na, “Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á inibiláng ni Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà na kuna.”*

⁴ Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga matáddanán megapu sù tarabáku na, á ari gemma mebiláng ta nelimù kuna yù táddán na, nu ari galâ nga táli nayù bannák na. ⁵ Ngam ari yù akka-akkuán na tolay yù gapu na alawatan ni Namarò, nu ari galâ yù pangikatalà na kê Namarò, nga minámmakomá sù ira makaliwâ nga tumulù kuna. Ta awán ta bannák na baggi na nga táli nayù allà ni Namarò kuna. Ngam pakomán ni Namarò ána ibiláng na ta matunung megapu galâ sù pangikatalà na kuna.

⁶ Yáyù gapay yù kebalinán nayù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta kinagi na ta magayáyâ yù tolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ na, á ari negapu ta kingnguá na, ngam megapu galâ ta allà ni Namarò kuna. Netúrâ yù kinagi ni Patul Dabid, nga kun na,

⁷ “Magayáyâ yù ira tatolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ da, aggira ngámin nga náttamán ni Namarò yù narákè nga kingnguá ra.

⁸ Magayáyâ yù ira tatolay nga arán ni Namarò nonopan yù liwiliwâ da.”†

⁹ Á yù ira nga kinagi ni Patul Dabid ta magayáyâ megapu ta pamakomá ni Namarò nira, asinni ira? Ari lâ yù ira Kudio nga nakugì, ta mesipà gapay

* **4:3** Genesis 15:6 † **4:8** Salmo 32:1-2

yù ira ari Kudio, mássiki nu ari ira nakugì. Ta binibbik tam yaw nga inipetúrâ ni Namarò, ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu sù pangikatalà na kuna. ¹⁰ Á ari napolu yù kakugì ni Abrakam pángè na pangibiláng ni Namarò kuna ta matunung. Yá ipanguruk tam ta mesipà gapay yù ira ari Kudio sù pamakomá ni Namarò, gapu ta ari paga nakugì si Kákay Abrakam ta kebiláng na ta matunung.†

¹¹ Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á yáyù nga inibiláng ni Namarò ta matunung, lage na nakugì. Á nakugì laguk si Abrakam ta panákkilalán ta napakomángin, nga nebiláng ta matunung ta ánninganán ni Namarò megapu sù pangikatalà na kuna. Á yáyù nga nabbalin si Abrakam ta kunay ta naggaká sù ira ngámin nga mangikatalà kê Namarò, mássiki yù ira ari Kudio, nga ari nakugì, gapu ta ibiláng ni Namarò ira gapay ta matunung megapu ta pangikatalà da kuna. ¹² Á naggaká gapay si Kákay Abrakam sù ira Kudio nga mangikatalà kê Namarò. Á ari yù kakugì da yù kegapuánán nayù kesipà da kê Abrakam, nu ari galá yù pangikatalà da kê Namarò ta kunnay sù ángngikatalà ni Abrakam kuna ngaw pángè na nakugì.

Málawâ tam yù Initabbá ni Namarò megapu sù Pangikatalà tam kuna

---

† **4:10** Mapulu appâ yù dagun nga napasá ta pangikatalà ni Abrakam ta palurotan ni Namarò sù initabbá na, ta áddè ta kakugì na.

13 Á inittabbá ni Namarò kári Abrakam ána yù ira ginaká na ta aggira yù makákuá ta ngámin nga dabbuno, á mammaguray ira sù ira tatolay nga maggián kuna. Á yawe nga inittabbá ni Namarò nira, ari gemma negapu ta panuppál ni Abrakam sù tunung na, ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung. § Ngam inittabbá na nira gapu ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu galâ sù pangikatalà na kuna. 14 Á ta ángngarigán, nu yù ira tatolay lâ nga iniddán ni Namarò sù tunung na yù mangalawâ nakuan sù inittabbá na, awán nakuan ta serbi nayù ángngikatalà tam kuna. Á awán gapay nakuan ta serbi nayù inittabbá na, ta awán nakuan ta iddán na, gapu ta awán garè ta tolay nga makatuppál sù tunung na, mássiki nu parubán na ta napiá. 15 Á mekanakanâ ittam ngámin nga tatolay sù pore ni Namarò megapu sù tunung na nga pakaliwatát tam. Á ta ángngarigán nu arán na nakuan iniyawâ yù tunung, awán gapay nakuan ta ikáru tam gapu ta awán nakuan ta pakaliwatát tam.

16 Á yáyù nga málâ tam yù inittabbá ni Namarò megapu galâ sù pangikatalà tam kuna, tapè maláddá yù inittabbá na sù ira ngámin nga mangikatalà kuna megapu galâ sù allà na nittam. Á yáyù nga ari lâ yù ira Kudio nga tumuttul sù tunung yù mesipà sù ira inittabbá ni Namarò, ngam mesipà gapay yù ira mangikatalà nga ari Kudio, nga negittá yù ángngikatalà da sù ángngikatalà ni

---

§ 4:13 Naggián ngaw nga nabayágin si Kákay Abrakam, lage na keyaná ni Moyses, nga yù ngaw iniddán ni Namarò ta tunung na.

Abraham. Á si Kákay Abraham yù kunnay ta naggaká nittam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò nga kunnay kuna. ¹⁷ Yáyù nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na kâ Abraham, nga kun na, “Sinullà taka, tapè sikaw yù maggaká sù aru ira nga makkakerumá nga tatolay.”*

Yáyù initabbá ni Namarò kâ Abraham megapu sù pangikatalà ni Abraham kâ Namarò. Á si Namarò yù makáwayyá nga manotolay sù ira námmatay ána magubobuk lâ sù ikáyâ na nga parotan, á maparò.

¹⁸ Á sù pangitabbá ni Namarò kári Abraham, lakalákay ána bakabákâ iren, nga awán ta anâ da. Ngam iniddanamán na lâ ni Abraham yù paganâ da, gapu ta kinuruk na yù kinagi ni Namarò kuna, nga kunnay ta káru nayù ira bituan yù biláng nayù ira ginaká na noka.† ¹⁹ Á mássiki nu ammu na ta mabì yù pate na támma, gapu ta mággè magatù yù dagun na, ngam ari nabbábáng nga magiddak sù initabbá ni Namarò kuna. Á mássiki nu ammu na ta bakabákâ si Sara nga atáwa na, nga ari bulubugá naganâ, á ari nakkapi yù ángngikatalà ni Abraham. ²⁰ Ari bulubugá mabbábáng si Abraham ta meyanung sù initabbá ni Namarò kuna, ngam napasigaggà yù ángngikatalà na kuna, á jináyo na si Namarò pangè na nangalawâ sù initabbá na.

²¹ Á napasigaggà yù pangikatalà ni Abraham sù pakáwayyá ni Namarò nga mamalurò sù initabbá na. ²² Á yáyù nga inipetúrâ ni Namarò ta inibiláng na ta matunung si Abraham, megapu sù

---

* **4:17** Genesis 17:5 † **4:18** Genesis 15:5-6

pangikatalà na kuna. ²³ Á netúrâ yù ubobuk nga “inibiláng na ta matunung,” nga ari lâ megapu kê Abrakam, ²⁴ nu ari gapay megapu nittam, tapè ammu tam ta ibiláng na gapay ta matunung ittam ngámin nga mangikatalà kê Namarò nga namaginnanoday kê Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. ²⁵ Ta nebáyuk nga netapil si Apu Kesu megapu sù liwiliwâ tam, á pinaginnanole ni Namarò, tapè mapakomá ittam ána ibiláng ni Namarò ta matunung ittam.

5

Si Apu Kesu yù Namakkápiá nittam kê Namarò

¹ Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, pinakomá na ittamin ni Namarò ána inibiláng na ittam ta matunung. Á yáyù nga napiángin yù ággiát tam kê Namarò megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ² Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, mesipà ittamin sù pangikállà ni Namarò. Á yáyù nga magayáyâ ittam, ta iddanamát tam ta mesipà ittam kê Namarò ána meparáyaw ittam kuna ta lángì. ³ Á ari lâ yian yù ipagayáyâ tam, ta magayáyâ ittam gapay megapu sù jigâ tam, gapu ta ammu tam sangaw magattam, nga napiá nga pabbalinán nayù pajjigâ tam. ⁴ Á nu magattam ittam, abbágán na ittamin ni Namarò, tapè mabbáli ta napiá yù nonò tam. Á yáyù nga iddanamát tam yù napiá nga initabbá ni Namarò nittam. ⁵ Á maguray lâ yù mesimmu nittam, ari ittam bulubugá mepasiránán, ta ammu tam ta kukurugán nga alawatat tam yù ngámin nga

iddanamát tam, nga initabbá ni Namarò nittam. Á matagenà tam yù iddù ni Namarò nittam megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga iniyawâ na nittam.

⁶ Á sù ngaw, nakaliwâ ittam ngámin, á awán paga ta mangabbák nittam, tapè palurotat tam nakuan yù ikáyâ ni Namarò. Ngam ikállà ni Namarò ittam, á dattál nayù ággaw nga sinullà na, netapil si Apu Kesu Kiristu megapu nittam nga minálliwâ. ⁷ Á marigâ gemma nu mabbaluntáriu nga matay yù tolay, nga metapil megapu sù tádday nga tolay nga matunung. Á egga mápugák yù tolay nga mabbaluntáriu nga matay megapu sù tádday nga tolay nga kuruk nga napiá. ⁸ Ngam yá pangipasinganán ni Namarò sù iddù na nittam, ta mássiki nu nakaliwâ ittam paga, initapil ni Apu Kesu Kiristu yù baggi na megapu nittam.

⁹ Á yáyù nga napakomá ittamin, nga nebiláng ta matunung megapu sù dága ni Apu Kesu nga nepappagá megapu sù liwiliwâ tam. Á ari lâ yian, nu ari gapay ta iyígù na ittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù pore ni Namarò sangaw nu ukuman na yù ira manakì kuna. ¹⁰ Kinontará tam ngaw si Namarò, ngam kunangane, arát tamin ikalussaw, gapu ta pinakomá na ittam ta liwâ tam áanna pinakkápiá na ittamin kuna, megapu sù pate nayù Anâ na. Á gapu ta nakkápiá ittamin kuna, kuruk nga meyígù ittam gapay, gapu ta naginnanolayin si Apu Kesu nga matotolay ta áddè ta áddè nga mangabbák nittam. ¹¹ Á ari lâ yian, ta magayáyâ ittam gapay gapu ta napiá ngin yù ággiát tam kê Namarò. Á dayáwat tam si Namarò

megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta aggina yù namakkápiá nittam kâ Namarò.

Yù Kingnguá ni Adan áнна yù Kingnguá ni Apu Kesu

¹² Á anni má panò ta makaliwâ ittam? Sù ngaw keggá nayù ira olu nga tatolay ta dabbuno, nalliwâ si Adan, nga olu nga tolay, á yáyù pamegapu na palliwâ nayù ira tatolay ta dabbuno, megapu sù táttádday nga tolay. Á natay si Adan megapu sù liwâ na. Yáyù pamegapu na pate nayù ira tatolay ta dabbuno, gapu ta nakaliwâ ittam ngámin. ¹³ Á nalliwâ gemma yù ira ngámin nga tatolay áddè ngaw lage na pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò, ngam ari netúrâ yù liwâ da, gapu ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung na nira. ¹⁴ Á mepasingan ta nalliwâ yù ira tatolay, gapu ta natay ira ngámin áddè sù keggá ni Adan ta áddè sù keggá ni Moyses, mássiki nu nerumá yù liwâ da sù liwâ ni Adan. Ta nalliwâ si Adan ta pamotu na sù daretiu nga taddán ni Namarò kuna.

Á si Adan yù keyarigán ni Apu Kesu Kiristu, ngam aijan yù áddumá ra. Ta kinagi ni Namarò kâ Adan yù kurugan na nakuan, ngam pinotuán na. Á yáyù nga jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, nga minay ta dabbuno nga siminubbâ kâ Adan. Á kinuruk ni Apu Kesu yù ngámin nga kinagi ni Apu Namarò kuna. ¹⁵ Á kuruk nga naddumá yù kingnguá ni Adan áнна yù kingnguá ni Apu Kesu! Ta nalliwâ yù olu nga tolay, á yáyù pamegapu nayù palliwâ áнна pate na tolay ta dabbuno. Ngam jinok ni Namarò yù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu.

Á pinalurò ni Apu Kesu yù inipakuá ni Namarò kuna. Á yáyù nga pinaturù ni Namarò yù allà na nittam, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu. Á aru yù ira tatolay nga málá da yù arád da mapagán, nga pamakomá ni Namarò nira, tapè mesipà ira kâ Namarò.

¹⁶ Á nerumá yù pabbalinán nayù kingnguá ni Adan sù pabbalinán nayù kingnguá ni Apu Kesu. Ta napagikáru yù ira ngámin nga tatolay megapu sù liwâ nayù tádday, nga si Adan. Ngam megapu sù pangikállà ni Namarò nira, iniyawâ na yù táttádday nga Anâ na, tapè aru yù ira tatolay nga mapakomá ta aru nga liwiliwâ da, áнна mebiláng ira ta matunung. ¹⁷ Á megapu sù liwâ nayù tádday nga tolay, nga si Adan, matay yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù nerallà nga allà ni Namarò, aru yù ira nga mangalawâ sù allà na áнна yù iyawâ na nira, nga katunung da megapu kâ Apu Kesu, á matotolay ira nga mepammaguray kâ Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

¹⁸ Á yá pabbalinán nayù liwâ nayù tádday nga tolay, ta mapagikáru yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù napiá nga kingnguá nayù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu, á mapakomá ittamin, áнна mesipà ittam nga mepattolay kâ Namarò.

¹⁹ Á aru yù nalliwâ megapu sù palliwâ nayù olu nga tolay. Ngam megapu sù panguruk nayù tádday, aru yù ira nga mapatunung. ²⁰ Iniyawâ ni Namarò yù tunung na, tapè tákkilalát tam yù liwiliwâ tam nga aru. Á mássiki nu aru yù liwâ tam, patturutan na gapay ni Namarò yù allà na nittam. ²¹ Á natay yù ira ngámin nga tatolay gapu

ta kinuruk da yù pakkaragâ da nga malliwâ, nga kunnay ta mammaguray nira. Ngam sittam nga makiyâpu kê Apu Kesu Kiristu, kurugat tamin si Namarò nga mangikállà nittam. Á yáyù nga mammaguray ngin si Namarò nittam, á ibiláng na ittam ta matunung megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu, áнна mesipà ittam nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

6

Yù Meyannung ta Bagu nga Áttole tam

¹ Á gapu ta allà ni Namarò nittam, anni laguk nakuan yù kagiat tam? Máyâ panò ta uputat tam nakuan nga malliwâ, tapè patturuturutan ni Namarò yù pangikállà na nga sigídá na pakomán ittam? Ari gemma! ² Arát tam gemma uputan yù malliwâ! Ta nu kuruk nga ikatalà tam si Apu Kesu, á kunnay ta nesipà ittam gapay kuna ta pate na ta kurù. Á aringin malliwâ yù tolay nga natayin!

³ Arán naw panò ammu yù kebalinán nayù karigù tam? Sittam nga narigù megapu sù ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu, nepatatádday ittam kuna. Á yáyù nga kunnay ta nepapatay ittam gapay kuna.* ⁴ Á kunnay ta nepatatádday ittam gapay kuna sù ketanam na. Á kunnay sù pamaginnanole na kuna ni Namarò nga Yáma na, megapu sù ámmagaddátu na nga makapállâ, á mepárik ittam gapay kuna sù áttole na, tapè uputat tam gapay nga akkuán yù napiá nga mepángngà sù bagu nga áttole tam.

---

* **6:3** 1 Korinto 12:13; Galasia 3:27

⁵ Á gapu ta nepattatádday ittam kê Apu Kesu, nga nepappatay kuna sù pate na, á yáyù nga mepárik ittam gapay kuna sangaw nu maginnanolay ittam nga kunnay sù paginnanole na. ⁶ Ta ammu tam ta ajjan yù dán nga nonò tam nga kunnay ta nebáyuk gapay sù pate ni Apu Kesu ta kurù, tapè máringin yù dán nga nonò tam, nga nakkaragâ ta malliwâ, á ari ittamin kunnay ta makiaripan sù mamalliwâ nittam. ⁷ Ta nu natay yù tolay, napalubbágingin, á awánin ta awayyá nayù mamalliwâ nga mangarippan kuna.

⁸ Á nu nebiláng ta nepappatay ittamin kê Apu Kesu Kiristu sù pate na, ammu tam ta mepattotolay ittam gapay kuna. ⁹ Ta ammu tam gemma ta naginnanolayin si Apu Kesu Kiristu, á aringin bulubugá matay. ¹⁰ Á mittán lâ nga natay ta pagikáru na ta liwâ tam ngámin, á yáyù áddè na. Á matolayin, tapè palurotan na ngámin yù ikáyâ ni Namarò nga Yáma na. ¹¹ Á ta kunnian, ibiláng naw yù baggi naw ta kunnay ta natay kayin nga aringin malliwâ. Á kunnay ta nepaginnanolay kayin, nga bagu yù áttolè naw megapu sù kepattatádde naw kê Apu Kesu Kiristu, tapè akkuán naw gapay yù napiá nga ikáyâ ni Namarò.

¹² Á arán naw laguk itulù yù baggi naw sù narákè nga karagátan naw, tapè arán naw tuppálan yù narákè nga negagángay ta baggi naw. Ta matay gemma yù baggi naw. ¹³ Arán naw laguk iyusá yù baggi naw ta mangnguá ta narákè. Ngam itulù naw yù nonò naw ána ngámin nga baggi naw kê Namarò, tapè palurotan naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, ta

yáyù mepángngà sù ira nga kunnay ta natayin nga aringin makkaragâ ta narákè, áнна kunnay gapay ta nepaginnanolay iren nga mesipà sù pammagurayán ni Namarò. ¹⁴ Ta nelillì kayin sù pammagure nayù mamalliwâ, á yáyù nga ari kayin mapagikáru megapu sù tunung. Ta si Namarò yù mammaguray nikayu, á pinakomá na kayin ta liwiliwâ naw megapu sù allà na.

Napalubbáng ittam, tapè Makiaripan ittam kâ Namarò

¹⁵ Anni laguk yù kagiat tam? Egga panò yù awayyá tam nga akkuán yù narákè nga karagatát tam, gapu ta meyígù ittam megapu sù allà ni Namarò, tapè ari ittam mapagikáru megapu ta pakaliwâ tam sù tunung? Aringin gemma! ¹⁶ Á ta ángngarigán, nu makiaripan kayu sù tolay, á ammu naw gemma ta aripan na kayu, á yáyù nga kurugan naw yù kagian na. Á kunnian gapay nikayu, ta nu itulù naw yù nonò naw ta narákè nga karagatán naw, á kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Á yá pabbalinán nayù pakiaripan naw ta narákè, ta matay kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu manguruk kayu kâ Namarò, aggina yù Yápu naw, á mesipà kayu kuna, gapu ta ibiláng na kayu ta matunung.

¹⁷ Sù ngaw, kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Ngam kunangane, aringin. Á yáyù nga dayáwak ku si Namarò, ta pinatattam nawin ta nonò naw áнна kurugan naw yù napiá nga inittuddù nikayu. ¹⁸ Á pinalubbáng na kayu ni Namarò sù narákè, tapè makiaripan kayu kâ Apu

Kesu, áнна akka-akkuán naw lâ yù napiá áнна matunung. ¹⁹ Á iyángngarigák ku yù meyannung ta aripan áнна yù yápu na, tapè kánnámmuán naw. Á sù ngaw, initulù naw yù baggi naw ta narákè áнна sinuppál naw yù narákè nga ninonò naw. Ngam kunangane, itulù naw yù baggi naw kê Apu Kesu Kiristu, á tuppálan naw yù napiá nga mepángngà kuna, tapè mabbalin ta pareku nga napiá yù nonò naw nga kun na nonò nayù Yápu naw.

²⁰ Sù ngaw pakiaripan naw ta narákè nga nonò naw, ari kayu nesipà sù pammagure ni Namarò áнна arán naw kingnuá yù napiá áнна matunung nga ipakuá na nakuan nikayu. ²¹ Ngam anni laguk yù málá naw nga balabála naw sù narákè nga kingngikingnuá naw? Yaw lâ pabbalinán na yù kepasirán naw áнна pate naw nga mesinná kê Namarò. ²² Ngam kunangane, pinalubbáng na kayin ni Namarò sù narákè nga nangaripan ngaw nikayu, á pinabbalin na kayin ni Namarò ta aripan na, nga masserbi kuna. Á yá pabbalinán nayù pakiaripan naw kê Namarò yù napiá nga nonò naw, nga iyawâ na nikayu, tapè tuppálan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, áнна mesipà kayu nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. ²³ Ta yù ira tatolay nga makiaripan ta narákè nga pakkaragâ da, mattáddanán ira ta pate ra nga mesinná kê Namarò ta áddè ta áddè, megapu sù palliwâ da. Ngam ikállà na ittam ni Namarò, á ilimù na nittam yù bagu nga áttolè tam, tapè mesipà ittam kuna nga mepattolay ta áddè ta áddè megapu ta kepattatádde tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

7

Napalubbáng ittam sù Pakáwayyá nayù Tunung

¹ Wáwwagi, kánnámmuán naw yawe nga kagiak ku, sikayu nga makánnámmu sù tunung. Megagarán yù tolay ta keggá na lâ nga matolay, megapu sù ira taddán nga netúrâ sù tunung. ² Á ta ángngarigán nu aijan yù babay nga nakiatáwa, á ta meyannung sù taddán nayù tunung, maggián lâ yù babay sù atáwa na ta keggá na lâ nayù laláki nga matolay paga, á mattádday ira lâ nga magatáwa. Ngam nu natayin yù laláki, á náringin yù pakáwayyá nayù tunung nga meyannung sù olu nga atáwa na, gapu ta natayin, á awayyá nayù babay nga makiatáwa ta tanakuán. ³ Á ta meyannung sù tunung, nu matolay paga yù olu nga atáwa na, á nu umay yù babay nga makiatáwa ta tanakuán, ingágad da ta makikarallaw. Ngam nu natay yù olu nga atáwa na, á nu makiatáwa yù babay ta tanakuán, ari makikarallaw. ⁴ Á kunnian gapay yù keyarigát tam, sittam nga mangikatalà kê Apu Kesu. Gapu ta ketádde tam kê Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta nepappatay ittam gapay kuna ta pate na, á napalubbáng ittam sù pakáwayyá nayù tunung. Á yáyù nga metádday ittam sù tanakuán, nga si Apu Kesu Kiristu nga nagin-nanolay, tapé akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, ána meparáyaw si Namarò.

⁵ Á sù ngaw panguruk tam paga sù dán nga nonò tam, narámak tam yù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung, á nangakkakalò yù pakkaragâ

tam ta narákè, megapu sù inipanònò nayù tunung nittam. Á yáyù nga nappanà yù narákè nga kingnguá tam. Á yá pabbalinán nayù liwiliwâ tam yù pate tam, nga mesinná kê Namarò ta áddè ta áddè. ⁶ Ngam kunangane, aringin yù tunung yù mammaguray nittam, gapu ta kunnay ta natay ittamin, nga napalubbáng sù pakáwayyá na. Á si Namarò laguk yù passerbiát tam, nga ari megapu sù pakáwayyá nayù tunung nga dán nga netúrâ, nu ari galá megapu sù pakáwayyá nayù bagu nga áttòle tam nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò.

Yù Meyannung sù Tunung áнна Liwâ

⁷ Á kagiat tam panò ta narákè yù tunung, gapu ta nappanà yù palliwâ tam ta pakánnámmu tam sù tunung? Ari gemma! Nu awán nakuan ta tunung, arák ku ammu ta narákè yù ággangnguâ. Á ta ángngarigán, nu arán na kagian nayù tunung nga kunnaw, “Ari kayu mamassil,” á arák ku nakuan ammu ta nalliwákà nu passilak ku yù kukuá nayù kabbuluk ku. ⁸ Á gapu ta sikán yù minálliwâ, yáyù nga nangakkakalò yù pakkaragâ ku sù ngámin nga mepugik nikán, megapu sù kinagi nayù tunung, nga aringà nakuan mamassil. Ngam nu awán nakuan ta tunung, awán gapay ta pakaliwaták ku.

⁹ Á sù ngaw aringà paga natudduán sù tunung, kinagì ta napiá yù ággiák ku, ta arák ku ammu yù liwâ ku. Ngam pakánnámmù sù taddán ni Namarò nga tunung, á natákkilalák ku yù liwâ ku, á nappanà laguk yù palliwâ ku. ¹⁰ Á iniyawâ ni Namarò yù tunung tapè mepattolay ittam kuna ta áddè ta áddè megapu sù panuppál tam sù tunung. Ngam

mapagikárungà nga matay nga mesinná kâ Namarò, gapu ta arák ku matuppál yù tunung. ¹¹ Ta pakánnámmù sù taddán nga netúrâ sù tunung, inilogò nangà nayù dán nga nonò ku megapu sù narákè nga pakkaragâ ku. Á yáyù nga nakaliwaták ku laguk yù tunung, á kunnay ta pinapáte nangà nayù liwâ ku, gapu ta mapagikáru yù ira minálliwâ, nga matay nga umay ta impiernu. ¹² Á yáyù nga kuruk nga napiá ána mangilin yù ira ngámin nga taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung.

¹³ Á makagi tam panò ta yù napiá nga tunung yù paggapuán nayù pate tam? Ari gemma! Ngam yù liwâ tam galâ yù paggapuán nayù pamagikáru ni Namarò nittam, ta pakaliwatát tam yù tunung. Á yáyù nga mepasingan ta kuruk nga narákè yù palliwâ tam megapu sù napiá nga tunung.

Arát tam Matuppál yù Tunung

¹⁴ Ammu tam ta kuruk nga napiá yù tunung, nga naggapu kâ Namarò. Ngam sikán, tolayà lâ nga minálliwâ, á arák ku matuppál yù tunung, gapu ta kunnay ta aripan nangà nayù mamalliwâ. ¹⁵ Á arák ku kánnámmuán yù akkuák ku, ta arák ku garè akkuán yù napiá nga ikáyâ ku nga akkuán, ngam iddá ku lâ akkuán yù narákè nga arák ku ikáyâ. ¹⁶ Á mássiki nu arák ku akkuán yù ituddu nayù tunung, tákkilalák ku ta kuruk nga napiá yù tunung, gapu ta mappasiránà megapu sù narákè nga akkuák ku. ¹⁷ Á aringin sikán yù paggapuán nayù narákè nga akkuák ku, nu ari galâ negapu sù

narákè nga pakkaragâ nayù dán nga nonò ku, nga manudduák nikán.

¹⁸ Á ammù gemma ta awán ta napiá nga nakeyanaták ku. Awán bulubugá ta napiá sù dán nga nonò ku. Mássiki nu talákkurugak ku nga akkuán yù napiá, ngam arák ku makuá. ¹⁹ Arák ku akkuán yù napiá nga ikáyâ ku. Ngam yù narákè nga arák ku ikáyâ, yáyù akkuák ku. ²⁰ Á nu akkuák ku yù narákè nga arák ku ikáyâ, aringin sikán yù maká-uray, nu ari galá yù narákè nga manudduák nikán, tapè malliwákà.

²¹ Á kunniaw laguk yù ággiák ku. Mássiki nu ikáyâ ku nga akkuán yù napiá megapu sù tunung, ngam megaggarà megapu sù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò ku. ²² Ayatán yù nonò ku áanna baggi nga manuppál sù ngámin nga napiá nga tunung ni Namarò. ²³ Ngam ammù ta ajjan yù tanakuán nga ággangnguá nayù baggi, nga mangontará sù napiá nga tunung ta nonò ku. Á yáyù nga kunnay ta aripan nangà nayù narákè nga ággangnguâ, ta malliwákà megapu sù narákè nga ággangnguâ. ²⁴ Kábbingà lâ! Asinni panò yù makáwayyá nga mangiyígù nikán? Asinni yù mamalubbáng nikán sù baggi nga mangngamangnguá ta narákè áanna matay nga mapagikáru ta áddè ta áddè? ²⁵ Dayáwak ku si Namarò, ta ajjanin yù mangiyígù nittam, nga si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Á kunniawe laguk yù ággiák ku. Talákkurugak ku nga tuppálan yù napiá nga tunung nga ikáyâ ku, gapu ta si Namarò yù passerbiák ku. Ngam

ajjan yù dán ta nonò ku nga manudduák nikán ta tuppálak ku yù narákè nga karagatán na.

8

Yù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu sù Ikararuá ni Namarò

¹ Á sittam nga nepattatádday kê Apu Kesu Kiristu, kunniaw laguk yù ággiát tam. Awánin bulubugá ta ipekáru ni Namarò nittam. ² Á gapu ta nepattatádday ittamin kê Apu Kesu Kiristu, pinalubbáng na ittam nayù Ikararuá ni Namarò sù pakáwayyá nayù narákè sù dán nga nonò tam, á iniyawâ na nittam yù bagu nga áttóle tam, tapè ari ittam mapagikáru nga mesinná kê Namarò. ³ Ari ittam meyiǵù megapu sù tunung, ta megaggak ittam nga ari makatuppál sù tunung, gapu ta narákè yù karagatán nayù baggi tam. Ngam pinalurò ni Namarò yù pangiyǵù na nittam, nga ari mapalurò megapu sù tunung. Ta jinok ni Namarò yù Anâ na ta umay meyanâ ta tolay, tapè egga yù baggi na nga negittá ta baggi tam, ngam awán ta liwâ na. Á pinagikáru ni Namarò yù baggi nayù Anâ na megapu sù liwiliwâ tam ngámin nga tatolay. ⁴ Yáyù pinalurò ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga taddán nga netúrâ sù tunung. Á yáyù nga arát tamin kurugan yù narákè nga karagatán nayù baggi tam, ngam tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga ipakuá na nittam megapu sù ángngabbák na.

⁵ Yù ira tatolay nga tumulù sù pakkaragâ nayù baggi ra, nonopad da lâ yù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò da. Ngam nu tumulù ittam

sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ipittà tam laguk ta nonò tam yù napiá nga ituddu na. ⁶ Ta nu tumulù yù tolay sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi na, impiernu lâ yù labbetán na. Ngam nu tumulù ittam sù Ikararuá ni Namarò, magimammà yù nonò tam, á mepattolay ittam nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. ⁷ Á nu nonopat tam yù narákè nga pakkaragâ nayù baggi tam, makikon-tará ittam kâ Namarò, gapu ta arát tam kurugan yù tunung na. Á arát tam gemma matuppál yù tunung na, gapu ta megaggak ittam megapu sù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò tam. ⁸ Á nu tumulù ittam sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi tam, arát tam mapagayáyâ si Namarò.

⁹ Ngam sikayu nga paggianán nayù Ikararuá ni Namarò, arán nawin kurugan yù narákè nga pakkaragâ nayù baggi naw. Ngam kurugan naw yù ipakánnámmu na nikayu nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, gapu ta kuruk nga maggiánin nikayu. Á yù tolay nga arán na paggianán nayù Ikararuá ni Apu Kesu Kiristu, ari yù tole na. ¹⁰ Ngam maggián si Apu Kesu Kiristu nikayu, á mássiki nu máwák nga matay yù baggi naw megapu sù liwâ naw, á mepattolay kayu sù Ikararuá ni Namarò, gapu ta pinakomá na kayu ni Namarò ta liwâ naw, ána inibiláng na kayu ta matunung. ¹¹ Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu. Á nu kuruk nga maggián yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nikayu, pagin-nanolayan na gapay sangaw ni Namarò yù baggi naw megapu sù Ikararuá na nga maggián nikayu.

12 Á wáwwagi, yáyù nga ajjan yù máwák tam nga palurotan, ngam arát tam palurotan yù narákè nga karagatán nayù baggi tam. 13 Á nu kurugan naw yù narákè nga pakkaragâ naw, mokum kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu tumulù kayu sù Ikararuá ni Namarò, ána arán naw akkuán yù narákè nga karagatán nayù baggi naw, mepattolay kayu nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. 14 Ta sittam ngámin nga tumulù sù Ikararuá ni Namarò, ánâ na ittam ni Namarò. 15 Á gapu ta ánâ na ittamin ni Namarò, ari ittamin maganásing nga kunnay ta ikássing na aripan sù yápu na. Ta iniyawâ ni Namarò nittam yù Ikararuá na, á yáyù nga ajjanin yù awayyá tam nga magubobuk kuna, nga kut tam, “Ammò, nga Yáma tam!” 16 Á yù Ikararuá ni Namarò nga magián nittam yù mangipakánnámmu nittam ta ánâ na ittam ni Namarò. 17 Á gapu ta pinataganatán na ittam ni Namarò, ipakánnámmu na gapay nittam nayù Ikararuá na ta mesipà ittam sù ngámin nga inittabbá ni Namarò, nga iyawâ na kâ Apu Kesu Kiristu. Ta máwák nga iyangngà tam yù balle tam nga jigâ, nga kunnay sù pangiyangngà ni Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà ittam gapay kuna sù kepotun na ána keparáyo na.*

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu

18 Nonopat tam yaw, ta mássiki nu narámmà yù jigirigâ tam ta keggá tam sawe dabbuno, á kunnay ta awán lâ yù jigâ tam nu nonopat tam

* 8:17 2 Korinto 1:5; 1 Eduru 4:13

yù pagayáyâ tam megapu sù ngámin nga napiá ána nakástá nga mepalappâ nittam sangaw nu iparáyaw ni Namarò ittam. ¹⁹ Á ari lâ sittam nu ari gapay yù ira ngámin nga naparò ta dabbuno yù mapattû nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò sù ira ánâ na. ²⁰ Sù ngaw nga nabayágin, inigagek ni Namarò yù ira tatolay ána pinatalián na yù ággiád da megapu sù liwâ da, á nekanakanâ yù ngámin nga dabbuno ána ngámin nga naparò sù pangigagek na nira, nga ari megapu ta ure ra, ngam megapu galâ sù ure ni Namarò. Á yáyù nga arán na ira pinabbalin paga ta kun na ikáyâ na, ta mallabbak lâ mallabbak yù ngámin nga pinarò na. Ngam aijan gapay yù iddanamad da. ²¹ Ta palubbárgan na ira galâ sangaw ni Namarò sù pangigagek na sù ngámin nga naparò, tapè mesipà yù ngámin nga pinarò ni Namarò sù pangiyígù na sù ira ánâ na ána yù pamalubbárgan na nira, á awánin ta matay ána marúnù.

²² Á ammu tam yù ággián nayù ngámin nga naparò ta áddè ngaw sù keggá ni Adan ta áddè kunangan, nga kunnay ta babay nga magaráyan nga magiddak ta paganâ na. ²³ Á ari lâ yù dabbuno ána yù mayán na yù marigirigâ nga magiddi-iddak, ngam sittam gapay nga iniddán nen ni Namarò sù Ikararuá na, nga olu nga initabbá na nittam. Ta kunnay ta magaráyan ittam nga mapattû nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò nittam nga pinataganatán na, ána yù panguli na sangaw sù baggi tam ta bagu nga ari mataki ána ari matay. ²⁴ Á áddè ngaw sù pamegapu tam panguruk kê Apu Kesu Kiristu ta áddè ku-

nangan, iddanamát tam yù paginnanole tam. Á mássiki nu neyígù ittamin, arát tam paga nálâ yù iddanamát tam, ta nu nálâ tam nakuan, arát tamin iddanamán. ²⁵ Ngam gapu ta iddanamát tam yù arát tam paga nálâ, ari ittam laguk malurâ nga magiddak ta áddè ta arát tam pakálawâ kuna.

Ipakimállà na ittam nayù Ikararuá ni Namarò

²⁶ Á mábbágán ittam megapu sù pagiddanáma tam. Á aijan yù pakkapíyát tam, á arát tam garè ammu yù kapiánán nga ipakimállà tam, nga mepángngà sù ira ánâ ni Namarò. Ngam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò gapay yù mangabbák nittam, á ipakimállà na ittam megapu sù panalasià na nga ari makagi. ²⁷ Á si Namarò, nga makánnámmu sù ngámin nga egga ta nonò tam, kánnámmuán na gapay yù egga ta nonò nayù Mangilin nga Ikararuá, gapu ta ipakimállà na ittam áanna kiddawan na lâ yù ikáyâ ni Namarò nga meyannung nittam.

²⁸ Á sittam nga mangiddù kê Namarò, maguray lâ yù mesimmu nittam nga napiá onu marigâ, á ammu tam ta napiá yù pabbalinán na, gapu ta yáyù talákkurugan ni Namarò ta meyannung sù ira ngámin nga inagálán na ta mangikatalà áanna manguruk kuna. ²⁹ Á ta áddè ngaw, dán nga ammu ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á danniaw ira gapay, sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ira ta kagittá nayù Anâ na nga tátádday, tapè aggina yù kaká nayù ira aru nga pabbalinan na ta mawwawági. ³⁰ Á danniaw ira nga sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ta ánâ na, inagálán na

ira gapay, tapè mangikatalà ira sù Anâ na. Á yù ira nágalan na, pinakomá na ira gapay sù liwiliwâ da, áanna inibiláng na ira ta matunung. Á dannyaw ira nga inibiláng na ta matunung, iráyo na ira gapay, áanna isipà na ira sù dalingárang na.

Yù Pangiddù ni Namarò nittam Megapu kê Apu Kesu Kiristu

³¹ Á gapu ta pakánnámmu tam sù napiá nga akkuán ni Namarò megapu nittam, anni laguk yù kagiat tam nga meyanung sù ággiát tam? Egga panò yù manganni nittam? Awán bulubugá! Ta si Namarò yù mangabbák nittam. ³² Sù ngaw, ari nabbábang si Namarò nga mangiyawâ sù Anâ na nga táttádday, tapè metapil megapu nittam ngámin. Á gapu ta kunnian yù allà na nittam, á arán na panò laguk iyawâ nittam yù ngámin nga máwák tam nga arát tam matalián? Dán nga naporán nga mangiyawâ nittam!

³³ Á gapu ta sinullà ni Namarò ittam ta tatole na, egga panò yù makáwayyá nga mangikeká nittam? Awán! Ta si Namarò gemma yù mamakomá nittam, tapè ibiláng na ta matunung ta ánninganán na. ³⁴ Egga panò yù mamanannù nga mamagikáru nittam? Awán bulubugá! Ta si Apu Kesu Kiristu yù mamanannù nga sinullà ni Namarò. Á si Apu Kesu Kiristu yù natay nga nagikáru ta liwâ tam, nga naginnanolayin nga nepotun sù gián nayù maráyaw ta jiwánan ni Namarò. Á aggina yù makimállà kê Namarò megapu nittam.

³⁵ Á anni laguk panò yù makáwayyá nga mangari sù iddù ni Apu Kesu Kiristu nittam? Awán! Mássiki

nu marigirigâ ittam onu mabagabagal ittam, nu egga yù manigirigâ nittam megapu sù panguruk tam kê Apu Kesu, nu mabisin ittam onu awán ittam ta gámì, nu egga yù mangnuá nittam, nu egga yù mamapátay nittam, á maguray lâ yù mesimmu nittam, ari ittam mesinná kê Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam. ³⁶ Á kunnian yù inipetúrâ ni Namarò, nga kinagi nayù ira tatole na nga meyannung sù jigâ da, nga kud da, “Apu, tangatangággaw ta kággággaw, iddagám mi yù pamapáte ra nikamì megapu ta ángnguruk mi nikaw.

Á ajjan kami ta ánninganán nayù ira tatolay nga kunnay ta karneru nga partiad da sangaw.”†

³⁷ Á mássiki nu malannapán yù jigâ tam, awán ta makatubáng nittam, ta appútat tam ngámin megapu kê Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam. ³⁸ Á ammù ta kuruk nga ari ittam bulubugá mesinná kê Namarò nga mangiddù nittam. Á mássiki nu matolay ittam onu matay ittam, iddukan na ittam paga. Á awán ta makári sù iddù na nittam, mássiki nu yù ira makáwayyá ta dabbuno, onu yù ira makáwayyá ta lángì, nga daroban ni Namarò nga ari masingan, onu di Satanas áнна yù ira daroban na nga anitu. Á awán bulubugá ta umay nittam kunangane onu umay nittam noka, nga makári sù pangiddù ni Namarò nittam. ³⁹ Á mássiki yù ira ngámin nga makapangnuá nga ajjan ta lángì áнна ta dabbuno, áнна ngámin nga

---

† 8:36 Salmo 44:22

naparò, awán nira ta makáwayyá nga mangari sù iddù ni Namarò nittam, nga megapu kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

9

Yù Pappíli ni Namarò sù ira Ginaká ni Abrakam

¹ Á ajjan yù ikáyâ ku nga kagian nikayu, á kuruk yù kagiak ku, ta netáddayà kê Apu Kesu Kiristu, áнна maggián nikán yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, nga mangipakánnámmu ta nonò ku ta kuruk yù kagiak ku. Aringà massiri, ta pakkagì nikayu ² ta kuruk nga nepallà yù daddam ku, á kunnay ta mabagal yù putù nga ari mabannáyán, ³ megapu sù ira kagittâ nga Kudio. Á nu egga nakuan yù awayyâ, parè bì ta sikán nakuan yù táli ra, nga mokum áнна mesinná kê Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè, megapu sù liwâ da, tapè meyígù ira nakuan. ⁴ Ta aggira yù ginaká ni Israel, nga piníli ni Namarò áнна pinataganatán na ira. Á aggira yù nappalappátán ni Namarò sù dalingárang na, nga panákkilalád da ta ajjan si Namarò nira. Á ajjan yù ira tarátu ni Namarò nira, nepatalugáring ta iniyawâ na nira yù tunung na. Á inituddu ni Namarò nira yù áddáyo ra kuna áнна ákkimállà da kuna. Á aru yù napiá nga initabbá na nira. ⁵ Á yù ira ngaw naggaká nira, aggira yù ira ngaw giriámán nga neparámak: di Abrakam, kári Isak, áнна si Akup nga ingágan ni Namarò ta Israel. Á ta meyannung sù katatole na, ginaká ra gapay si Apu Kesu Kiristu, nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay. Parè bì

laguk ta meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán.

⁶ Á mássiki nu aijan yù ira Kudio nga manakì nga manguruk kâ Apu Kesu, arát tam makagi ta awán ta serbi nayù ìnitabbá ni Namarò nira. Ta ari yù ira ngámin nga ginaká ni Israel yù mesipà sù ira tatole ni Namarò. ⁷ Á ari yù ira ngámin nga ginaká ni Abrakam yù mebiláng ta kuruk nga ginaká na nga mesipà sù pangitabbá ni Namarò kuna. Ta kinagi ni Namarò kâ Abrakam, “Yù ira lâ nga ginaká ni Isak yù mebiláng ta ginakám nga ìnitabbâ nikaw.”* ⁸ Á yá kebalínán nayù kagian na, ta ari mebiláng ta ginaká ni Abrakam yù ira ngámin nga ginaká na, nu ari galâ yù ira ginaká na nga neyanâ megapu sù pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam.

⁹ Á sù ngaw lage na keyaná ni Isak, yawe yù ìnitabbá ni Namarò kâ Abrakam nga meyannung kâ Isak, nga kun na, “Sangaw nu mapasá yù tangaragun, á mattolingà, á maganá si Sara ta anâ mu nga láláki,”† kun ni Namarò. ¹⁰ Á kunnian gapay yù nesimmu ta paganâ ni Rabeka sù ira jiping nga lálláki, di Eso kâ Akup, nga ánâ ni Isak. ¹¹ Ta lage ra neyanâ, awán paga ta kingnguá ra nga napiá onu narákè, á inipakánnámmu ni Namarò ta aggina lápay yù manalákkuruk ta meyannung sù ira agálán na, nga ari megapu sù kingnguá ra. ¹² Á ta kabussì ni Rabeka, nga ari paga naganâ, kinagi ni Namarò kuna: “Yù kaká nga anâ mu, passerbián na yù urián na,”‡ kun na. ¹³ Yáyù gapay yù kebalínán

* **9:7** Genesis 21:12 † **9:9** Genesis 18:10, 14. ‡ **9:12** Genesis 25:23

nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: “Piníli si Akup nga iddukak ku, ngam nanakiták ku si Eso.”§

Si Namarò yù Mangikállà ána Matunung

¹⁴ Á gapu ta kunnian yù kinagi ni Namarò, kagiat tam panò ta ari matunung si Namarò gapu ta pilian na yù tádday ánnè sù tádday? Ari gemma.

¹⁵ Makáwayyá si Namarò nga mammaguray. Á kinagi na ngaw kâ Moyses: “Sikán lâ yù maguray sù ira kábbiak ku. Á piliak ku yù ira ikállà ku.”* ¹⁶ Á yáyù nga ammu tam ta ari napíli yù tolay megapu sù ikáyâ na, á ari megapu sù akkuán na. Ngam pilian ni Namarò yù ira tatole na megapu galâ sù allà na.

¹⁷ Á nonopat tam yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Namarò kâ Paro, nga patul na Egipto. Kinagi na, “Sinullà taka, ta sikaw yù patul nga mammaguray, tapè sikaw yù pangipasinganák ku sù ámmagaddátù, ána meparámak yù ngágak ku sù ira tatolay ta ngámin nga dabbuno.”† ¹⁸ Á yáyù nga mepakánnámmu ta si Namarò lápay yù maká-uray nga mappíli sù ira ikállà na. Á aggina gapay yù maká-uray sù ira ikáyâ na nga paguráyán ta áddè ta kataggâ nayù nonò da.

¹⁹ Á gapu ta awán ta áddè nayù pakáwayyá ni Namarò, aijan támma nikayu yù makkagi níkán, nga kun na, “Anni má laguk ta paliwatan ni Namarò ittam? Egga panò mássiki tádday nga tolay nga makatubáng ta ure na? Awán!” ²⁰ Ngam yawe

---

§ 9:13 Malakia 1:2-3 * 9:15 Exodo 33:19 † 9:17 Bibbiram mu yù ngámin nga istoriá na ta Exodo 9:13-16.

itabbák ku. Egga panò yù tolay nga makáwayyá nga tubbák kâ Namarò! Tolay ittam lâ gemma! Á ta ángngarigán, yù bánga nga pidde na tolay, egga panò yù awayyá na nga tabbatabbagan yù namadday kuna? Awayyá na panò nga kagian, “Ngattá laguk ta pidde mà ta kunniaw nga ággiák ku?” Ari gemma! ²¹ Á ta ángngarigán, yù mad-damíli. Ajjan gemma yù awayyá na nga mappíli sù ággián nayù paddayan na. Á paddayan na yù tádday nga nakástá nga ángáng nga mapayyán ta binaráyáng ta bodá, ána yù tádday nga bánga nga baddì nga maguray lâ yù mepay kuna ta kággággaw.

²² Á yáyù keyarigán ni Namarò gapay, ta aggina lápay yù maká-uray sù akkuán na. Á inikáyâ na nga ipasingan yù pore na sù ira minálliwâ, ána ipakánnámmu na nira yù pakáwayyá na nga mangukum sù ira ngámin nga narákè. Ngam inattamán na lâ ta nabayák yù ira minálliwâ, nga dán nga napanán nga mokum nakuan. ²³ Á yá ipangiyattam na nira, tapè ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay yù pangikállà na sù ira mangikatalà kuna, nga pinarán nen ta mangalawâ sù pangisipatán na nira. ²⁴ Á ari lâ sittam nga Kudio yù inagálán na nga ikákkállà na, nu ari gapay yù ira ari Kudio.

²⁵ Á kinagi na ngaw ni Namarò yù meyanung ta pangisipà na gapay nikayu nga ari Kudio, ta inipetúrá na ngaw kâ Kuseya nga kunniaw:

“Yù ira arák ku ngaw tatolay, aggira sangaw yù tatolè.

Á yù ira arák ku ngaw iniddù, aggira yù abbúnak ku ta tatolè nga iddukak ku.

26 Á yù ira ngaw tatolay nga nakkagiák ku ta, ‘Ari sikayu yù tatolè,’

á makagi sangaw ta giád da ta aggira yù ánâ ni Namarò nga matotolay.”†

27 Á ajjan gapay yù initúrâ ni Isaya nga inilay-alayâ na nga meyannung sù ira ginaká ni Israel, nga kunniaw:

“Mássiki nu magari yù ira ginaká ni Israel, áddè ta ari ira mabiláng nga kunnay ta dágâ ta aggik na bebay,

á baddi lâ yù ira mabuná nga meyígù.

28 Ta sangaw, á ikáddagâ na lâ ukuman ni Namarò yù ira tatolay ta dabbuno,

á mabi lâ yù pamalurò na sù kinagi na.”§

Yáyù inilayalayâ na ngaw ni Isaya. 29 Á yawe gapay yù kinagi na ngaw ni Isaya:

“Si Namarò yù Yápu tam, nga mammaguray áнна mamanunnù ta ngámin.

Á nu arán na ittam ikállà nga Kudio,

á awán nakuan ta baddi nga mabuná sù ira ginaká tam

megapu sù pamággáng na nira.

Á mepárik ittam nakuan sù ira ngaw tatolay ta ili na Sodoma áнна Gomorra,

nga pinággáng na ngaw, nga awán bulubugá ta nabuná.”*

† 9:26 Oseas (Kuseya) 1:10; 2:23 § 9:28 Isaya 10:22-23 * 9:29 Isaya 1:9

Manakì paga kê Apu Kesu yù ira Ginaká ni Israel

³⁰ Anni laguk yù kebalinán nayù kinagì? Á yù ira ari Kudio, mássiki nu arád da aleran yù katunung da, ta arád da ninonò nu kunnasi yù pakipiá ra kê Namarò, á nakkápiá ira galá kê Namarò megapu sù ure na, ta inibiláng na ira ta matunung megapu sù pangikatalà da kê Apu Kesu Kiristu.

³¹ Á yù ira Kudio nga nagala-alek sù katunung da ta áninganán ni Namarò megapu sù pamalurò da ta tunung, á arád da mapalurò yù tunung. ³² Á anni má panò? Gapu ta arád da ikatalà si Apu Kesu Kiristu, nga nanuppál sù tunung megapu nira, tapè mesipà ira nakuan sù katunung na. Ta kagiad da ta matunung ira megapu ta panuppál da sù tunung, ngam arád da gemma matuppál sù tunung, ána panakitád da si Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga meyarik si Apu Kesu ta batu, nga kesiddúkalád da. ³³ Yáyù kebalinán nayù inipetúrá na ngaw ni Namarò nga kunniaw:

“Tángngagan naw yaw. Tán nga lugár nga mangngágan ta Sion,†
yáyù pangipayyák ku sù kun na batu nga ánnáddagán nayù balay, tapè mesiddúkal ira nga mapalakak.

Ngam yù ira mangikatalà kuna, ari ira mepasiránán.”‡

---

† **9:33** Sion yù puddul nga gián na ili na Jerusalem, nga paggianán nayù palásiu nayù ngaw Patul Dabid, nga paggianán nayù gubemente nayù ira Israel ána yù sinniál nayù keparáyo ra ána yù karáyo ni Namarò. ‡ **9:33** Isaya 8:14; 28:16; 1 Eduru 2:6-8

10

Táttádday lâ yù Pakiyígután na Tolay

¹ Wáwwagi, nepallà yù pakkaragâ ku ta meyígù nakuan yù ira kagittâ nga Kudío, á yáyù nga sigídá nga ipakimállà ku kê Namarò. ² Á sistiguák ku ta kuruk nga maláppà ira nga manuppál sù kagiad da nga ikáyâ ni Namarò, ngam arád da garè kánnámmuán yù kuruk nga ikáyâ na nga meyannung sù pakiyápu ra kuna. ³ Arád da kánnámmuán yù pamakomá ni Namarò ta tato-lay, tapè mebiláng ira ta matunung sù ánninganán na. Á yáyù nga parubád da lápáy nga tunungan yù nonò da áнна yù akka-akkuád da megapu ta panuppál da sù tunung. Á panakitád da yù pamammapiá ni Namarò nira, tapè matunung ira ta ánninganán na. ⁴ Á yaw yù pamammapiá ni Namarò ta ngámin nga tatolay, ta minay si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á aggina yù mamalurò sù tunung ni Namarò nga arád da mapalurò, tapè matunung ta ánninganán ni Namarò yù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu.

Awán ta Tolay nga Panakitán ni Namarò

⁵ Sù ngaw, iníturâ ni Moyses yù meyannung sù ira tatolay nga mebiláng ta matunung megapu ta pamalurò da sù tunung ni Namarò. Kinagi ni Moyses, “Nu palurotan na ngámin, áнна awán ta talákayan na, á matolay megapu ta pamalurò na sù tunung.”*

⁶ Ngam ajjan gapay yù inipetúrâ ni Namarò nga meyannung sù ámmannunung na ta tatolay megapu

---

* **10:5** Libitiko 18:5; Galasia 3:12

galâ sù ángngikatalà da kê Apu Kesu Kiristu, nga kun na, “Arán naw kagian ta máwák yù umay ta lángì, tapè iyutták na saw yù MakKiristu nga Mangiyígù.” Ta jinok nen gemma saw ni Namarò si Apu Kesu. ⁷ Á kagian na gapay, “Arán naw kagian ta máwák yù umay ta unak na dabbun sù gián na námmatay, tapè iyunè na yù MakKiristu.” Ta matolay si Apu Kesu, gapu ta pinaginnanole ni Namarò. ⁸ Ngam yawe yù netúrâ, nga kun na, “Ajjan nikayu yù bilin ni Namarò nga meyanung sù ángngiyígù na ta tatolay. Á ajjan yù awayyá naw nga nononopan ána ubu-ubobugan yù bilin na.”† Á yawe bilin na yù ilayalayâ mi.

⁹ Á nu kagian naw sù ira kábulun naw ta si Apu Kesu galâ yù Yápu naw, ána kuruk nga manguruk kayu ta matolay si Apu Kesu Kiristu gapu ta pinaginnanole ni Namarò, á meyígù kayu, nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁰ Ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu sù pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu. Á meyígù megapu sù pakkagi na sù pangikatalà na kê Apu Kesu ta arubáng nayù kábulun na.

¹¹ Á ajjan gapay yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na, “Awán bulubugá ta mepasiránán sù ira nga mangikatalà kê Apu.” ¹² Á ari merumá yù ira Kudio sù ira nga ari Kudio, ta táttádday lâ yù Yápu ra, á ikákkállà na yù ira ngámin nga makimállà kuna. ¹³ Á netúrâ gapay yaw: “Ngámin yù ira nga makimállà kê Apu ta iyígù na ira, á iyígù na ira.”†

---

† 10:8 Deuteronomio 30:12-14 ‡ 10:13 Joel 2:32

14 Á egga panò yù awayyá nayù ira tatolay nga makimállà kâ Apu ta iyígù na ira, nu arád da ikatalà? Awán gemma. Á egga panò yù awayyá ra nga mangikatalà kuna, nu arád da paga narámak yù meyannung kuna? Awán! Á kunnasi laguk yù pakaginná ra sù meyannung kuna, nu awán ta umay nga mangilayalayâ? 15 Á egga panò yù umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak nu arán na jinok ni Namarò? Ngam ajjan yù ira nga jinok ni Namarò, á magayáyâ yù ira tatolay nga magginná sù ilayalayâ da. Ajjan yù meyannung nira nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: “Magayáyâ ittam megapu sù labbè nayù ira nga umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak.”§ 16 Á aru yù ira nakaginná sù bilin ni Namarò, ngam baddi lâ yù ira manguruk kuna. A si Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, kunnian yù iniyabbû na ngaw kâ Namarò, “Apu, egga panò yù mangu-ruk sù inilayalayâ mi?”*

17 Á mássiki nu baddi yù ira nga manguruk, á máwák nga makaginná yù ira tatolay sù napiá nga dámak nga melayalayâ nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, lage ra mangikatalà kuna. 18 Á ajjan yù iyabbû ku laguk. Á yù ira Kudio, arád da panò naginná yù bilin ni Namarò? Narámak da gemma! Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
 “Narámak da yù bilin ni Namarò
 ta ngámin nga lugár.
 Nelayalayâ yù ubobuk na,

---

§ 10:15 Isaya 52:7 * 10:16 Isaya 53:1

nga nassamâ ta ngámin makkakerumá nga tatolay ta dabbuno.”†

19 Á yawe iyabbû ku laguk. Yù ira Kudio, arád da panò kánnámmuán ta ari lâ aggira yù mesipà kê Namarò, nu ari gapay yù ira ngámin nga makkakerumá nga ari Kudio? Nánnámmuád da gemma. Ta si Moyses yù napolu nga nangi-pakánnámmu nira, ta kinagi na yù kinagi ni Namarò, nga kun na,

“Alawatak ku yù ira tatolay nga ari Kudio, tapè mangabubu kayu nira.

Á mapporay kayu

megapu ta pangikállà ku sù ira tanakuán nga tatolay nga ari natudduán.”‡

20 Á si Isaya, nga yù ngaw ábbilinán, ari naganássing ta pakkagi na sù kinagi ni Namarò sù ira Kudio nga meyannung sù ira ari Kudio. Kinagi na, “Nálerád dangà nayù ira ari nagalek níkán.

Á nappasinganà sù ira nga ari nangiyabbû ta meyannung níkán.”

21 Ngam ta meyannung sù ira Kudio, kinagi ni Namarò,

“Nabayágakin nga magágál nira,

ta umay ira nakuan nga mangikatalà níkán, ngam nataggâ yù nonò da, á potuád dangà paga.”§

11

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio

1 Á yawe iyabbû ku laguk. Gapu ta manaki yù ira Kudio nga manguruk kê Namarò, á kagian

† 10:18 Salmo 19:4 ‡ 10:19 Deuteronomio 32:21 § 10:21 Isaya 65:1-2

naw panò ta sináttájjian ni Namarò ira nga sinullà na ta tatole na? Ari gemma! Ajjan paga yù ira baddi nga nabuná nga tatole na. Á sikán lápay yù tádday nga kukurugán nga Kudio, nga ginaká ni Israel. Si Abrakam yù naggaká níkan, á ginaká nangà ni Benjamin, nga urián nga aná ni Israel, nga apù ni Abrakam. ² Arán na gemma sináttájjian ni Namarò yù ira Kudio nga piníli na ngaw ta tatole na. Nonopan naw bì yù ngaw inipetúrâ ni Namarò nga meyanung kâ Elias. Ta pakimállà ni Elias kâ Namarò, iniránuk na yù kingnuá nayù ira ginaká ni Israel. ³ Kinagi ni Elias kâ Apu Namarò, “Apu, pinapáte ra yù ira ábbilinám mu! Á iniwarawarâ da yù batu nayù ira pattuggiád da ta iyátáng da nikaw! Á sikán lâ yù nabuná nga manguruk nikaw! Á igagánge rangà papatáyan gapay!” kun na. ⁴ Á anni yù initabbák ni Namarò kâ Elias? Kinagi na, “Ajjan lâ paga pituribu nga tatolè nga nabuná, nga ari makimoray sù Baal, nga sináddios nga pidde nayù ira pakipaggianád da.”*

⁵ Á kunnay ta ajjan ngaw yù ira nabuná, á kunnangane ajjan paga yù ira nga baddi nga nabuná nga Kudio, nga piníli ni Namarò ta tatole na gapu ta ikáyâ na ira nga ikállà. ⁶ Á yá lâ ipappíli ni Namarò nira yù allà na nira, nga ari megapu sù napiá nga akka-akkuád da. Nu yù napiá nga akka-akkuád da yù ipappíli na nakuan ni Namarò nira, á aringin nakuan laguk megapu sù allà na.

⁷ Á kunnasi laguk yù ággián nayù ira ginaká ni

---

* **11:4** Bibbiram mu 1 Ar-ari 19:14, 18 (1 Patul ira)

Israel? Mássiki nu ala-alerad da yù katunung da megapu ta panuppál da sù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na, tapè alawatan na ira ni Namarò ta tatole na, á arád da nálek. Yù ira lâ nga baddi nga mangikatalâ kê Apu, aggira yù piníli ni Namarò nga mebiláng ta matunung. Ngam yù ira káruán, nataggâ yù ulu ra. ⁸ Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,
 “Pinataggâ ni Namarò yù nonò da áddè kunangan.

Á egga matá ra,
     ngam arád da matákkilalán yù maggapu kê Namarò.

Á egga talingá ra,
     ngam arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù bilin na.”†

⁹ Á kinagi na ngaw gapay ni Patul Dabid yù meyanung nira, nga kun na,

“Parè bì ta mapagikáru ira,
     gapu ta náttamád da yù pakimore ra kê Apu ta pappiestá ra ána yù ira káruán nga ipagayá da.

Parè bì ta kunnay ta mapalakak ira,
     tapè bálatan ni Namarò ira ta liwiliwâ da.

¹⁰ Parè bì ta makkallà yù nonò da,
     tapè arád da kánnámmuán yù kuruk nga naggapu kê Namarò.

Parè bì ta maparigâ ira ta áddè ta áddè,
     nga kunnay ta makkabbuk megapu sù narámmâ nga káttuan na.”‡

Yáyù kinagi na ngaw ni Patul Dabid.

---

† **11:8** Deuteronomio 29:4; Isaya 29:10   ‡ **11:10** Salmo 69:22-23

Yù Keyígù nayù ira Makkakerumá nga Ari Kudio

¹¹ Anni panò yù pabbalinán nayù kataggâ na nonò nayù ira Kudio? Kagiát tam panò ta táttájjíán ni Namarò ira ta áddè ta áddè? Ari gemma. Ngam megapu sù liwâ nayù ira Kudio, pinaguráyán na ira lábbì, á inagálán na yù ira ari Kudio ta umay ira makiyígù kuna, tapè mangabubu yù ira Kudio, áнна manoli ira nga manguruk kuna. ¹² Á nu napiá yù ángngabbák ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudio megapu sù liwâ nayù ira Kudio, á pappanganâ sangaw nu manoli yù ira Kudio nga mesipà kê Namarò, ta patturutan ni Namarò yù napiá nga iyawâ na sù ira ngámin nga ari Kudio.

¹³ Á sikayu nga ari Kudio, yawe yù kagiak ku nikayu, ta binilin nangà ni Namarò ta umayà nikayu mangilayalayâ. Á yáyù nga magayáyákà nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. ¹⁴ Á nu maláppakà nga mangilayalayâ nikayu, parè bì ta mangabubu yù ira ikáttolè nga Kudio, áнна ajjan nira nakuan yù ira meyígù. ¹⁵ Ta gapu ta panájjì ni Namarò sù ira Kudio megapu sù panakì da kuna, iniyawâ na laguk ni Namarò sù ira ngámin nga ari Kudio yù awayyá ra nga makiyígù kuna. Á nu nakkápiá yù ira ari Kudio kê Namarò megapu sù panájjì ni Namarò sù ira Kudio, á más napiá sangaw nu alawatan ni Namarò yù ira Kudio, nga kunnay ta paginnanolayan na ira sù ira námmatay!

¹⁶ Á kunniaw yù keyarigán nayù ira Kudio. Ajjan yù kustombare ra, nu mappadday ira ta pán, á isinná ra yù baddì nga iyátáng da kê Namarò.

Á nu mangilin yù nesinná nga kuá ni Namarò, á kuá na gapay nga mangilin yù paggapuán na. Á meyárik ira gapay ta káyu na olibo nga nemulá. Nu kuá ni Namarò yù gamù na, kuá na gapay yù ira pangapangá na. ¹⁷ Ngam sippáng ni Namarò yù káruán na pangapangá na, á inituppang na yù pangapangá na olibo nga simaron sù naggianán nayù ira inirián na. Á sikayu nga ari Kudio yù kun na simaron nga pangapangá na, nga táli nayù ira Kudio nga sippáng ni Namarò, tapè mesipà kayu sù napiá nga áttole ra. ¹⁸ Ari kayu laguk mattagapiá megapu sù kesipà naw, á arán naw iluddè yù ira Kudio. Nonopan naw yaw, ta sikayu yù kun na simaron nga pangapangá nga netuppang lâ sù káyu, ngam aggira yù kun na gamù na, nga paggapuán nayù áttole naw.

¹⁹ Á aijan támma nikayu nga ari Kudio yù makkagi ta, “Sikami nga ari Kudio yù iddukan ni Namarò! Ta sippáng na yù ira Kudio, nga kuruk nga pangapangá nayù káyu, tapè ituppang na kami!”

²⁰ Wan, kuruk yian! Sippáng na yù ira Kudio gapu ta awán ta pangikatalà da kê Apu. Á napasigaggà yù napiá nga ággián naw kê Namarò megapu galâ sù pangikatalà naw kê Apu. Ari kayu laguk mappeddaráyaw, ngam maganássing kayu áнна makimoray kayu kê Namarò megapu sù allà na nikayu. ²¹ Ta nu sippáng ni Namarò yù ira nga kun na negagángay nga pangapangá, megapu sù pamotu ra kuna, á magimuguk kayu laguk. Arán naw ira párigán nga mamotu kê Namarò, marakè matappáng kayu gapay nga mepárik nira.

²² Kemámmatán naw laguk yù allà ni Namarò

ánna yù katunung na. Matunung nga mamággáng sù ira Kudio nga manakì kuna. Ngam ikákkállà na sikayu nga mangupù nga magiddanáma sù allà na. Ipasigaggà naw laguk yù ángngikatalà naw kuna, tapè ari kayu gapay matappáng. ²³ Á yù ira Kudio nga namotu kâ Namarò, nu mabbabáwi ira ta pamotu ra áнна ikatalà da si Apu Kesu, alawatan ni Namarò ira gapay, á kunnay ira ta pangapangá nga itoli na sù nangarián na nira, gapu ta makáwayyá si Namarò nga mangitoli nira. ²⁴ Á sikayu nga ari Kudio yù kunnay ta pangapangá na simaron nga olibo, nga natappáng, tapè metup-pang ira sù káyu nga nemulá ta garden, nga ari gagángay nga naketuppangád da. Á gapu ta isipà na kayu ni Namarò, á nepatalugáring sù ira Kudio, nga kunnay ta gagángay nga pangapangá na olibo nga nemulá ta garden, ta malogon sangaw gemma yù ketuppang da sù káyu nga nakatappángád da.

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio áнна yù ira Ari Kudio

²⁵ Wáwwagi, aijan yù ibukalák ku nikayu, nga ari paga napalappâ, marakè mattagapiá kayu áнна kagian naw ta napiá kayu ánnè sù ira taga Israel. Kuruk nga nataggâ yù nonò nayù ira káruán nga Kudio, tapè aijan yù awayyá nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kâ Apu Kesu. Á sangaw nu kustungin yù biláng nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kâ Apu, mári laguk yù kataggâ nayù nonò nayù ira Kudio, á mabbabáwi ira gapay, áнна mangikatalà ira kâ Apu. ²⁶ Á yáyù nga meygù yù ira ngámin nga taga Israel. Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na,

“Umay yù Mangiyígù nga maggapu ta ili na Sion.

Á irián na yù narákè nga akka-akkuán nayù ira Kudio nga ginaká ni Akup.

²⁷ Á yáyù nga palurotak ku sangaw yù ngaw tarátù nira,

sangaw nu pakomák ku yù liwiliwâ da.”§

²⁸ Á kunangane, ta meyannung sù napiá nga dámak, ikalusso nayù ira Kudio si Namarò, gapu ta manakì ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga ajjan yù awayyá naw nga makiyígù, sikayu nga ari Kudio, megapu sù panakì da. Ngam aggira yù napolu nga piníli ni Namarò, á yáyù nga iddukan na ira lâ paga megapu sù pangitabbá na ngaw sù ira tatole na nga naggaká nira. ²⁹ Ta arán na ibabáwi ni Namarò yù ira sinullà na nga ikákkállà na.

³⁰ Á sikayu nga ari Kudio, arán naw ngaw kinuruk si Namarò. Ngam kunangane, inikállà na kayin ána pinakomá na kayu ta liwiliwâ naw, megapu sù panakì nayù ira Kudio kuna. ³¹ Á kunnian gapay sù ira Kudio, ta kunangane arád da gapay kurugan si Namarò, á inikállà ni Namarò nikayu nga ari Kudio, tapè ikállà na gapay sangaw yù ira Kudio, á pakomán na ira gapay, megapu sù pangikállà na nikayu nga ari Kudio.

³² Á ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ána ari Kudio yù liwiliwâ da. Á kunnay ta pinukù na ira ngámin megapu sù liwâ da, tapè ikállà na ira ngámin ána pakomán na ira.

Mepángngà nga Meparáyaw si Namarò

---

§ **11:27** Isaya 59:20-21; Jeremia 31:31-34

³³ Makapállâ yù allà ni Namarò nittam! Monak yù ammu na, áanna awán ta kárik piá nayù sírik na. Awán ta tolay nga makánnámmu sù nonotan na. Á awán ta makebukalán sù akka-akkuán na. ³⁴ Ajjan yù netúrâ sù dán nga libru ni Namarò, nga kun na, “Egga panò yù tolay nga makánnámmu sù nonò ni Namarò?

Egga panò yù manabarang kuna?”

³⁵ “Egga panò yù mangiyawâ kê Namarò, tapè ikáru ni Namarò kuna?”*

³⁶ Si Namarò, pinarò na yù ngámin nga egga, nga masingan áanna ari masingan. Maggián yù ngámin nga pinarò na megapu sù pakáwayyá na. Á yawe ikeggá na ngámin, tapè meparáyaw si Namarò megapu nira. Dayáwat tam si Namarò ta áddè ta áddè. Mapalurò! Ammán.

12

Yù Mepángngà nga Ásserbi tam kê Namarò

¹ Á gapu ta pangikállà ni Namarò nittam nga mangikatalà kuna, á dudduárat takayu, wáwwagì, ta itulù naw kê Namarò yù baggi naw, nga kunnay ta iyátáng naw yù matolay nga mangilin, tapè ayatán si Namarò megapu sù napiá nga akkuán naw, ta yáyù mepángngà nga pakimore naw kuna.

² Á arán naw párigán yù ággangnguá nayù ira tato-lay saw dabbuno, nga ari manguruk kê Namarò, tapè ari kayu mepaggittá nira. Anugutan naw yù panguli ni Namarò ta nonò naw, tapè napiá yù ággangnguá naw, áanna kánnámmuán naw yù

* **11:35** Isaya 40:13; Job 41:11; 1 Korinto 2:16

napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu. Ta napiá ána matunung yù ure ni Namarò, á magayáyâ si Namarò sù ira nga tumulù ána mamalurò sù ikáyâ na.

³ Á gapu ta pangikállà ni Namarò nikán, binilin nangà, á yáyù nga tabarangát takayu ngámin ta arán naw kagian ta napiá kayu ánnè sù ira kábulun naw. Ngam máwák naw nga katággítádday nga nonopan yù iniyawâ ni Namarò nga pakáwayyá na lápay nga meyanung sù ángngikatalà na. ⁴ Á ta ángngarigán, tádday lâ yù baggi na tolay. Ngam ajan yù aru nga makkakerumá nga mesipà sù baggi na, nga limá na, takki na, ulu na, talingá na, simù na, ngámin, á makkakerumá gemma yù keyusá ra. ⁵ Á kunnay gapay nittam nga manguruk. Aru ittam nga makkakerumá, ngam nepattatádday ittam kê Apu Kesu Kiristu, nga kun na limá na, takki na, simù na, sittam ngámin nga makkaká-abbák sù baggi na nga táttádday.

⁶ Á gapu ta allà ni Namarò nittam, inisinek na nittam yù makkakerumá nga pakáwayyá tam nga mepángngà nittam nga katággítádday. Akkuát tam laguk ta napiá yù ipakuá ni Namarò nittam. Ta ángngarigán, nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangilayalayâ sù ipalappâ ni Namarò nikayu, á malláppà kayu laguk nga mangilayalayâ sù bilin na, nga kunnay ta meyanung sù ángngikatalà naw. ⁷ Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù awayyá naw nga mangabbák sù ira wáwwagi tam nga manguruk, á abbágán naw ira laguk ta napiá. Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangituddu sù bilin na,

á ituddu naw laguk sù ira kábulun naw. ⁸ Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga manabarang ána mamannay, á tabarangán naw ána bannáyán naw laguk yù ira kábulun naw. Nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangisipà, á ari kayu laguk makkikkì. Á sikayu nga pine ni Namarò ta mammaguray sù ira kábulun naw, ipe naw yù urà naw nga mappíli sù napiá megapu nira. Sikayu nga iniddán ni Namarò ta awayyá naw nga mangikállà sù ira marigirigâ ána sù ira máttakì, magayáyâ kayu laguk nga mamáláppaw sù nonò nayù ira abbágán naw.

⁹ Ari kayu áppè nga makkaká-ayâ, ngam kuku-rugán nga iddi-iddukan naw yù ira kábulun naw. Likuránán naw yù narákè, á tángngagan naw yù napiá. ¹⁰ Makkaká-ayâ kayu, nga kunnay ta mepángngà sù ira mawwawági nga ánâ nayù táttádday nga Yáma. Á magayáyâ kayu nga maki-moray sù ira kábulun naw nga manguruk. ¹¹ Ari kayu malurâ nga mangguá sù napiá, ána ari kayu mattalakák. Malláppà kayu laguk, á ipe naw yù urà naw nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nikayu. ¹² Magayáyâ kayu laguk megapu sù ággiddanáma naw kâ Namarò. Á nu marigirigâ kayu, attamán naw lâ, ána ipakimi-imállà naw kâ Namarò yù ngámin nga meyannung nikayu, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kuna. ¹³ Ilimù naw yù ángngabbák naw sù ira magáwák, nga wáwwagi naw ta ángnguruk naw. Á ilágum naw yù ira ngámin nga umay makiálluik nikayu.

¹⁴ Á nu egga yù ira manigirigâ nikayu,

ipakimállà naw ira kê Namarò ta ikállà na ira. Arán naw ira igagek. Arán naw kagian kê Namarò ta bálatan na ta jigâ yù akkuád da nikayu. ¹⁵ Nu aijan yù ira magayáyâ, mepagayáyâ kayu gapay nira. Á nu egga yù ira maraddam, mepaddaddam kayu gapay nira. ¹⁶ Arán naw irumá yù ira kábulun naw. Makkaká-iddù kayu. Ari kayu mappegung, ngam makikopun kayu sù ira pobare gapay. Á ari kayu mattagapiá.

¹⁷ Á nu aijan yù mangnuá ta narákè nikayu, arán naw bálatan ta narákè. Yá lâ akkuán naw yù napiá ta ánninganán nayù ira ngámin nga tatolay. ¹⁸ Ari kayu makitabbatabbák sù ira kábulun naw, ngam tumulù kayu, tapè magimammà kayu. Á áddè ta awayyá naw, parubán naw makikopun ta ngámin nga tatolay, tapè napiá yù ággián naw ngámin.

¹⁹ Wáwwagi nga iddukak ku, arán naw bulubugá ibálà yù akkuád da nikayu nga narákè, ta si Namarò yù mabbálà. Inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na, nga kun na,
“Sikán lâ yù mabbálà.

Á bálatak ku yù ira mangnuá ta narákè, megapu sù kingnuá ra,”* kun ni Apu Namarò.

²⁰ Á netúrâ galá yù kinagi ni Namarò nga akkuán naw, nga kun na,

“Nu mabisin yù ira malussaw nikayu, pakanan naw ira.

Nu mapangál ira, penuman naw ira.

---

* **12:19** Deuteronomio 32:35

Ta nu kunnian yù akkuán naw, mappasirán ira megapu sù napiá nga kingnguá naw nira.”†
 21 Arán naw párigán yù ira mangnguá ta narákè. Ta nu akkuán naw gapay yù narákè, máppù kayu nga mepárik nira. Ngam akkuán naw galâ yù napiá, tapè appútan naw yù narákè megapu sù napiá nga akkuán naw.

13

Tumulù ittam sù ira Mammaguray

1 Sittam ngámin nga tatolay, tumulù ittam sù ira mammaguray nittam, ta awán ta mammaguray nga arán na sinullà ni Namarò. Á si Namarò yù mangiyawâ nira ta pakáwayyá ra nga mammaguray nittam. 2 Á nu kontarán nayù ira tatolay yù ira mammaguray, kontarád da gapay si Namarò nga nanullà nira. Á mapagikáru yù ira ngámin nga makikontará sù ira sinullà ni Namarò nga mammaguray. 3 Ngam arát tam ikássing yù ira makáwayyá sù gubermente nu napiá lâ yù akkuát tam. Yù ira lâ nga mangnguá ta narákè yù maganássing sù ira mammaguray. Á nu ikáyâ naw ta awán ta ikássing naw sù ira mammaguray, akkuán naw lâ yù napiá, á magayáyâ ira nikayu. 4 Ta sinullà ni Namarò yù ira makáwayyá sù gubermente, tapè abbágád da yù ira nga mangnguá ta napiá.

Ngam nu akkuán naw yù narákè, maganássing kayu laguk nira, ta kuruk nga makáwayyá ira nga mamagikáru, gapu ta masserbi ira kê Namarò, á ipapággáng ni Namarò nira yù ira nga mangnguá

---

† 12:20 Proberbio 25:21-22

ta narákè. ⁵ Á yáyù nga tumulù ittam laguk sù ira mammaguray nittam, tapè ari ittam mekanâ sù pore ni Namarò megapu sù pamággáng da nittam. Á ari lâ yian, ngam tumulù ittam nira gapay, gapu ta ammu tam ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam, tapè aláppaw yù nonò tam.

⁶ Á yáyù gapay yù gapu na nga mappagá ittam ta amilliár ána ngámin nga buwì nga ipapagá ra nittam. Ta si Namarò nga nanullà nira yù passerbiád da, ta pattuki ra ta buwì. ⁷ Pagát tam laguk yù ipapagá ra nittam, yù buwì sù ira mammaguray, ána yù amilliár sù ira mináttuki. Á makimoray ittam sù ira pakimorayán, ána dayáwat tam yù ira maráyaw.

Makkaká-iddù ittam

⁸ Nu aijan yù gatù tam, pagát tam ngámin. Ngam arát tam mapagán yù allà ni Namarò nittam. Á yáyù nga makkaká-iddù ittam. Yù tolay nga mangiddù sù kábulun na, palurotan na ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò kâ Moyses. ⁹ Yawe yù taddán na, nga kun na, “Ari kayu meruruk sù arán naw atáwa. Ari kayu mamapátay. Ari kayu makkokò. Á ari kayu mamassil sù kukuá na kábulun naw.”* Á mapalurò yù ira ngámin nga initaddán ni Namarò, nu palurotat tam yawe nga kinagi na, “Iddukan naw yù ira kábulun naw ta kunnay sù ángngiddù naw sù baggi naw.”† ¹⁰ Ta nu iddukan nayù tolay yù ira kábulun na, awán ta narákè nga akkuán na nira. Á yáyù nga mapalurò

* **13:9** Exodo 20:13-15, 17; Deuteronomio 5:17-19, 21 † **13:9** Libitiko 19:18

tam yù ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò nu iddukat tam yù ira kábulut tam.

¹¹ Á ammu naw ta máwák tam magimuguk sù akka-akkuát tam, ta aringin mabayák yù dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, nga keyígù tam. Áddè ngaw sù pamegapu tam nga manguruk, magiddi-iddak ittam sù pangiyígù na nittam, á umaranni lâ umaranni ta kággággaw. Ari ittam laguk maggián nga kunnay ta mattummà! Mallukák ittam, nga malláppà nga mangguá sù ipakuá ni Apu nittam. ¹² Yù ággián nayù dabuno yù kun na gabi megapu ta liwiliwâ nayù ira tatolay. Ngam mappasá yù kallà, á maddaggunin yù ággaw, nga dattál nayù pammagure ni Apu Kesu ta dabuno. Likuránát tam laguk yù narákè, á palurotat tam yù napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nittam, nga mepángngà sù ira tatole na nga manawagánin yù nonò da, nga naparán nga mangipuerá ta narákè. ¹³ Akkuát tam laguk yù napiá nga kunnay ta akkuán na tolai ta gián nga manawák. Arát tam akkuán yù kepasiránát tam. Ari ittam magillellaw, onu mangarallaw. Ari ittam maddaráma, onu mangabubu. ¹⁴ Nonopat tam lâ si Apu Kesu Kiristu nga mepulupulù nittam, ta kesipátát tam yù nonò na áanna yù napiá nga ággangnguá na. Á akkuát tam laguk yù napiá nga ipakuá na nittam. Á imugurát tam yù baggi tam, tapè arát tam akkuán yù narákè nga karagátán nayù dán nga nonò tam.†

---

† **13:14** Bibbiram mu Galasia 3:27

14

Arát tam Panunnután yù ira Wáwwagi tam nga Manguruk

1 Korinto 8:1-13; 10:23-33

¹ Wáwwagi, ta paggagammung naw, alawatan naw yù ira wáwwagi naw ta ángngikatalà naw kê Apu Kesu, mássiki nu makapi yù ángnguruk da, á arán naw ira peperangan ta ubobuk nga meyan-nung sù ángnguruk da nga nerumá ta ángnguruk naw. ² Ta ajjan yù ira tatolay nga awán ta kan-niawad da nga kanan, á ajjan yù ira káruán nga makapi yù ángnguruk da, nga arád da kanan yù kárne, ngam yù atang lâ yù ikád da. ³ Á yù tolay nga kumán ta ngámin, arán na nakuan iluddè yù tolay nga ari kumán ta kárne. Á yù tolay nga kumán lâ ta atang, arán na gapay nakuan panun-nután yù tádday nga kumán ta ngámin, gapu ta inalawâ ni Namarò gemma ta tole na. ⁴ Á gapu ta Yápù tam ngámin si Namarò, ari ittam laguk makkakápanunnù, ta awán ta pakáwayyá tam nga mamanunnù sù aripan na tanakuán. Ta yù yápu na lápay yù makáwayyá nga makkagi nu napiá yù akkuán nayù aripan na. Á napiá gemma yù akka-akkuán nayù aripan na, gapu ta makáwayyá yù yápu na nga mangabbák kuna.

⁵ Á ajjan yù ira kábulut tam nga manguruk kê Apu, nga sinullà da yù tádday ággaw nga ngilinad da, nga paddáyo ra kê Apu. Á ajjan gapay yù ira maddáyaw kê Apu, nga ari mangirumá ta ággaw. Á ari kayu nakuan mabbábáng nga katággitádday ta

meyannung sù ággaw nga ngilinan na. ⁶ Nu ngilinan na tolay yù tádday nga ággaw, yáyù ákkimore na kê Apu. Á yù tolay nga kumán ta ngámin, yáyù ákkimore na kê Apu, gapu ta mabbalabálà kê Namarò megapu sù kanan na. Á yù tolay nga makkanniaw ta kanan, yáyù ákkimore na kê Apu, gapu ta mabbalabálà gapay kê Namarò.

⁷ Á sittam nga manguruk, maguray lâ nu matolay ittam onu matay ittam, arát tam akkuán yù lâ ikáyâ tam, nu ari galâ yù ikáyâ nayù Yápu tam. ⁸ Ta nu matolay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu Kiristu, á akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, tapè meparáyaw yù Yápu tam. Á nu matay ittam, kukuá na ittam lâ, á mesipà ittam kuna. Á ta kunnian, mássiki nu matolay ittam onu matay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ⁹ Á yáyù gapu na nga natay si Apu Kesu Kiristu, á naginnanolay, tapè aggina yù Yápu tam, nu matolay ittam lâ paga onu natay ittamin.

¹⁰ Arát tam laguk panunnután yù ira kábulut tam ta meyannung sù kanad da. Á arát tam ira iluddè megapu sù arád da kanan. Ta sittam ngámin, umay ittam makiarubáng kê Namarò, á aggina lâ yù mamanunnù. ¹¹ Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò, nga kun na,

“Sikán si Apu Namarò nga matolay ta áddè ta áddè,
á kukurugán nga mapalurò sangaw yaw nga
kagiak ku.

Mamalittúkak yù ira ngámin nga tatolay ta arubáng
ku,

á maddáyaw ira nikán.”*

¹² Á yáyù nga máwák tam ngámin sangaw nga kagian kê Namarò yù ngámin nga kingnguá tam ta paggiát tam ta dabbuno.

Arát tam Panunnután yù ira Kábulut tam

¹³ Ari ittamin laguk makkakápanunnù. Á yawe laguk italákkuruk tam, ta arát tam akkuán yù kagian nayù ira kábulut tam ta liwâ, marakè mekátuay ira ta panguruk da kê Namarò, nu párigád da ittam ána akkuád da gapay yù kagiad da ta liwâ. ¹⁴ Á sikán, gapu ta pangikatalà ku kê Apu Kesu Kiristu, ammu ta awán bulubugá ta kanan nga máwák ku kanniawan. Ngam ta ángngarigán nu aijan yù kanan nga ibiláng nayù tolay ta makanniaw, á napiá laguk nu arán na kanan, ta kuruk nga malliwâ nu kanan na yù ibiláng na ta maraping.

¹⁵ Á nu aijan yù wagi tam ta ángngikatalà tam kê Apu Kesu, nga maburung gapu ta kinát tam yù kanniawan na, á arát tamin laguk inipasingan yù ángngiddù tam kuna. Á yáyù nga ari ittam laguk kumán sù kanniawan na, marakè mararál yù ángngikatalà na kê Namarò, megapu sù kanat tam. Ta aggina gapay yù tádday nga naketapilán ni Apu Kesu Kiristu. ¹⁶ Á mássiki nu ibiláng tam ta napiá yù akkuát tam, nu ibiláng nayù kabbulut tam ta narákè, arát tam laguk akkuán, tapè arán na kagian ta malliwâ ittamin.

¹⁷ Ta sittam nga mangikatalà kê Apu Kesu, mesipà ittam sù pammagure ni Apu Namarò. Á

---

* **14:11** Isaya 45:23; Pilippay 2:10-11

yù pammagure na nittam, ari meyannung sù kanat tam áнна inumat tam. Ngam yawe yù pab-balinán nayù pammagure ni Namarò nittam, yù napiá áнна matunung nga akka-akkuát tam, yù ággimammà nayù nonò tam, áнна yù pagayáyâ tam megapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ¹⁸ Á nu kunnian yù ásserbi tam kê Apu Kesu Kiristu, magayáyâ si Namarò nittam, á meráyaw ittam gapay sù ira kábulut tam.

¹⁹ Á yáyù nga tuttutulat tam laguk yù napiá nga mabbalin ta magimammà nga nonò tam, tapè makkaká-abbák ittam, áнна mapasigaggà yù ángngikatalà tam kê Apu. ²⁰ Á arát tam laguk kanan yù kanniawan nayù wagi tam, tapè ari mararál yù ángngikatalà na kê Namarò, megapu sù kanat tam. Kuruk nga awán ta kanan nga makanniaw, ngam pakaliwatát tam yù ira kábulut tam nu mabbábáng ira ta panguruk da megapu sù kanat tam. ²¹ Á yáyù nga más napiá galâ nu arát tam kanan yù kárne áнна ari ittam mappissán, á awán bulubugá ta akkuát tam nga paggapuán nayù palliwâ nayù ira wáwwagi tam nga mangikatalà kê Apu Kesu.

²² Á maguray lâ yù ure naw nga meyannung sù ikán naw onu inuman naw, ngam arán naw ubobugan sù ira kábulun naw, tapè sikayu lâ kê Namarò yù makánnámmu sù akkuán naw. A magayáyâ yù tolay nga ari mabbábáng ta meyannung sù akkuán na. ²³ Ngam yù tolay nga mabbábáng sù kanan na, ikáru na kê Namarò nu kanan na, gapu ta pakaliwatán na yù ángnguruk na, nu arán na kurugan yù ammu na nga napiá nga meyannung ta kanan na. Á makaliwâ ittam laguk nu akkuát

tam yù ari negapu sù ángngikatalà tam kê Namarò.

15

*Akkuát tam lâ yù Napiá, nga Pakkapiánán nayù
ira Kábulut tam
Galasia 6:1-5*

¹ Sittam nga napasigaggà yù ángngikatalà na kê Apu Kesu, arát tam ipapíli yù ure tam ána yù ikáyâ tam, ngam anugutat tam gapay yù ure nayù ira wáwwagi tam nga makapi yù ángnguruk da. Arát tam ira paguráyán, ngam paguráyát tam lâ yù ikáyâ tam. ² Akkuát tam lâ yù napiá nga ikáyâ nayù ira kábulut tam, tapè mábbágán ira ána mepasigaggà yù ángngikatalà da. ³ Ta kunnian gapay yù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu. Pinaguráyán na yù inikáyâ na, á inattamán na yù pallilibâ da kuna, nga kunnay sù netúrâ sù dán nga libru, nga kun na, “Apu Namarò, nekuá níkan yù pakkakagi ra níkaw.”* ⁴ Á ngámin nga netúrâ ngaw, inipetúrâ ni Namarò, tapè mattudduán ittam. Á megapu sù netúrâ nga netuddu nittam, mapatattam yù nonò tam ána mabannáyán, tapè mapasigaggà yù ággiddanáma tam kê Apu Namarò.

⁵ Si Namarò, nga mangabbák nittam ána mamannay nittam, á parè bì ta abbágán na kayu, tapè magimammà kayu, ána mattatádday yù nonò naw nga kunnay ta nonò ni Apu Kesu Kiristu, megapu sù ángngikatalà naw kuna. ⁶ Á ta kunnian, mattatádday kayu nga maddáyaw kê Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

---

* 15:3 Salmo 69:9

Mesipà gapay yù ira Makkakerumá nga Tatolay nga ari Kudio

⁷ Á gapu ta kepattatádde tam kê Apu Kesu, makkaká-alawâ kayu laguk, nga kunnay ta pangalawâ ni Apu Kesu nikayu, tapè meparáyaw si Namarò. ⁸ Ta kagiak ku nikayu ta yá gapu na nga minay si Apu Kesu Kiristu nga masserbi nikami nga Kudio, tapè ipasingan na ta kuruk nga mekatalà si Apu Namarò, á palurotan na yù ngámin nga inittabbá na sù ira ngaw naggaká nikami nga Kudio. ⁹ Á yawe gapay yù gapu na nga minay si Apu Kesu Kiristu, tapè maddáyaw gapay yù ira ari Kudio kê Namarò, megapu sù pangikállà na nira, nga kunnay sù inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,

“Dayáwat taka, Apu, ta arubáng nayù ira makkakerumá nga ari Kudio, á ikansion ku yù paddáyò nikaw.”†

¹⁰ Á aijan gapay yù netúrâ, nga kun na, “Sikayu nga makkakerumá nga ari Kudio, mepagayáyâ kayu sù ira tatolay nga sinullà ni Namarò ta tatole na.”‡

¹¹ Á aijan paga nga netúrâ, “Sikayu ngámin nga ari Kudio, maddáyaw kayu kê Apu Namarò.

Sikayu ngámin nga makkakerumá nga tatolay, dayáwan naw si Apu.”§

¹² Á initúrâ na ngaw ni Isaya, nga kun na, “Aijan yù umay nga meyanâ sangaw, nga ginaká ni Jesse, nga yáma ni Patul Dabid.

† 15:9 Salmo 18:49 ‡ 15:10 Deuteronomio 32:43 § 15:11 Salmo 117:1

Aggina yù umay mammaguray
sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.

Aggina yù iddanamád da ta mangiyígù nira.”*

¹³ Si Namarò yù paggapuán nayù ággiddanáma tam. Á ipakimállà ku kuna, ta parè bì ta pagayáyan na kayu ána pagimammatan na kayu, megapu ta ángngikatalà naw kê Apu Kesu, tapè kuruk nga magayáyâ kayu, ána mapasigaggà yù pagiddanáma naw megapu sù pangngapangnguá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudio

¹⁴ Wáwwagì, ammukin ta napiá yù nonò naw, ána kánámamuán naw yù ngámin nga meyanung ta ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga makáwayyá kayu nga makkakátatabarang.

¹⁵ Á aringà mabbábáng nga mattúrâ nikayu, tapè ipanonò ku nikayu yù ammu nawin áddè ngaw. Á mappelokà nga mangitúrâ, megapu sù pakáwayyâ nga iniyawâ ni Namarò níkan megapu ta pangikállà na níkan. ¹⁶ Ta sinullà nangà ni Namarò nga mangilayalayâ sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, tapè passerbiák ku si Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù pári nga masserbi sù lágum nayù mangilin nga kapillíá. Á inilayalayâ ku nira yù napiá nga dámak nga naggapu kê Namarò, tapè mangikatalà ira gapay kê Apu Kesu. Á alawatan ni Namarò ira ta tatole na, nga kun na mepángngà nga meyátáng kuna,

---

* **15:12** Isaya 11:10

megapu sù pamakarenu na nira nayù Mangilin nga Ikararuá nga maggián nira.

¹⁷ Á gapu ta ketáddè kê Apu Kesu Kiristu, aringà mappasirán nga mangipakánnámmu sù akkuák ku ta passerbì kê Namarò. ¹⁸ Á awát ta ubobugak ku, nu ari galâ yù pinalurò ni Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ku áanna ággangnguâ, tapè mangu-ruk gapay kê Namarò yù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. ¹⁹ Ta inipakuá na gapay nikán yù makapállâ nga pamagaddátu na, nga pinalurò na megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák nikán. Á ilayalayâ ku yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár, nga inigapù ta ili na Jerusalem ta áddè ta Ilirikum. ²⁰ Á ta áddè ngaw, italákkuruk ku ta yù ira tatolay nga pangilayalayaták ku sù bilin ni Namarò yù ira lâ nga ari paga nakaginná ta meyannung kê Apu Kesu Kiristu, tapè arák ku tudduán yù ira nga sinud-duán nayù tanakuán nga tolay. ²¹ Á yáyù kingnguâ nga kunnay ta inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,

“Yù ira nga ari bulubugá nakarámak ta meyannung kuna, masingad da sangaw nu mangánnuán.

Á yù ira ari bulubugá nakaginná sù meyannung kuna, maginná ra sangaw, á kánnámmuád da.”†

Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma

---

† 15:21 Isaya 52:15

²² Á yáyù nga aringà paga nakángay tán nga lugár naw, gapu ta negaggagà megapu sù pangilayalayâ ku sawe ira lugár. ²³ Á gapu ta nabalinin yù tarabákù saw, ninonò ku ta et takayu tullúnán, ta yáyù karagaták ku ta nabayák. ²⁴ Á sangaw nu umayà túrin ta Espania, ikáyâ ku ta maddagákà ta gián naw, tapè mepagayáyákà lábbì nikayu. Á ikáyâ ku nga mappábbák nikayu, sangaw nu panawát takayu nga umayin ta Espania.

²⁵ Ngam kunangane, umayà bì mattúllun sù ira wáwwagi tam nga maggián ta Jerusalem, ta ek ku ituluk yù kuártu nga nelimù nira. ²⁶ Ta yù ira ari Kudio nga mangikatalà kê Apu, nga maggagam-mung ta Masidonia ána Akeya, sinalákkuruk da nga mangabbák sù ira pobare nga Kudio nga taga Jerusalem nga mangikatalà kê Apu. ²⁷ Á mag-ayáyâ ira nga mangisipà ta kukuá ra sù ira Kudio. Á mepángngà gemma ta iyawâ da yù kukuá ra, nga ángngabbák da nira, nga kunnay ta pappagá ra ta gatù da sù ira Kudio nga manguruk. Ta aggira nga ari Kudio, mesipà ira gapay sù ira Kudio, á yáyù nga kesipatád da gapay yù pangikállà ni Namarò ána yù initabbá na sù ira tatole na. ²⁸ Á sangaw nu kabalik ku mangituluk sù ábbák da nga nelimù sù ira manguruk nga Kudio nga taga Jerusalem, á mánawà laguk nga umay ta Espania, á maddagákà bì ta gián naw, ta et takayu tullúnán. ²⁹ Á ammù ta pagayáyatan na ittam ni Apu Kesu Kiristu sangaw nu mappasinganà nikayu, megapu sù bilin na nga ilayalayâ ku.

³⁰ Wáwwagi, gapu ta makkaká-iddù ittam

megapu sù Ikararuá ni Namarò, á ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ikomâ nikayu ta mattatádday kayu nga mepakimi-imállà bì kâ Namarò megapu nikán. ³¹ Á yaw ipakimállà naw, ta taronán nangà ni Namarò áнна ililli nangà, tapè arád dangà akkuán nayù ira nga ari manguruk nga maggián ta purubinsia na Judiya. Á ipakimállà naw gapay yù ira wáwwagi tam nga maggián ta Jerusalem, tapè magayáyâ ira nga mangalawâ sù abbák nayù ira kábuluk ku, nga ituluk ku nira. ³² Á ipakimállà naw gapay ta anugutan na gapay ni Namarò yù ángè ta gián naw, tapè mepagayáyákà nikayu áнна magibannágà. ³³ Á yawe ipakimállà ku, ta parè bì ta egga nikayu si Namarò, nga paggapuán nayù imammà na nonò tam. Ammán.

16

Iyabbû ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na

¹ Wáwwagi, aijan yù babay nga umay ta gián naw, nga ikáyâ ku ipakámmu nikayu. Aggina si Pibi, nga wagi tam nga mangabbák sù ira wáwwagi tam nga maggagammung ta Kenkareya. ² Á labbè ni Pibi ta gián naw, alawatan naw nga kunnay ta mepángngà nittam nga tatole ni Namarò, megapu sù ángngikatalà na kâ Apu Kesu Kiristu. Á abbágán naw ta napiá, áнна iyawâ naw kuna yù máwák na, gapu ta napiá gapay yù ággasigurá na ta aru nga tatolay, nepatalugáring nikán, ta napiá gapay yù ángngabbák na nikán.

³ Á manonò ku yù ira kopuk ku nga magatáwa, di Akila kâ Persila, á iyabbû ku nu kunnasi ira, ta aggira gapay yù kábuluk ku nga masserbi kâ Apu Kesu. ⁴ Á nággè ira natay ngaw ta pangiyígù da nikán sù nággeka natay. Á yáyù nga ari lâ sikán yù mabbalabálà nira, nu ari gapay yù ira manguruk kâ Apu nga ari Kudio nga maggagam-mung ta lugár da. ⁵ Á manonò ku gapay yù ira wáwwagi tam nga maggagammung ta bale ri Akila nga makimoray kâ Namarò, nu kunnasi ira.

Á manonò ku si Epaneto nga iddukak ku. Kagian naw gapay kuna yù pangiyabbû ku ta meyan-nung kuna. Aggina yù napolu nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta purubinsia na Asia.

⁶ Á iyabbû ku gapay nu kunnasi si Maria, nga kitaláppà nga mangabbák nikayu.

⁷ Á kagian naw gapay kári Andaroniko kâ Jun ta manonò ku ira, nu kunnasi ira. Aggira yù kagittâ nga Kudio, nga kábuluk ku ngaw nga nebáluk. Á kábulud da gapay nayù ira minángngilayalayâ nga pakimorayán, á napolu ira nga nanguruk kâ Apu Kesu Kiristu ánnè nikán.

⁸ Á manonò ku gapay si Ampilato nga kopuk ku nga iddukak ku megapu sù ketádday mi kâ Apu Kesu.

⁹ Á iyabbû ku gapay yù meyan-nung kâ Urbano, nga kabbulut tam nga masserbi kâ Apu Kesu, áнна si Estako gapay nga iddukak ku.

¹⁰ Á kagian naw gapay kâ Apeli yù pakanonò ku kuna. Mássiki nu narigirigâ si Apeli, á nepasin-gan ta napasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu, á ayatán si Apu kuna.

Á kunnasi gapay yù ira nga maggián ta bale ri Aristobulu? Kagian naw bì nira yù pangiyabbû ku ta meyannung nira.

11 Á kunnasi gapay si Erodio, nga kagittâ nga Kudio? Ánna yù ira wáwwagi tam ta ángnguruk tam kê Apu nga maggián ta bale ri Narsiso, kagian naw gapay nira ta iniyabbû ku nu kunnasi ira.

12 Á manonò ku gapay yù ira bábbay, di Taripina kê Tariposa, nga masserbi ta napiá kê Apu Kesu. Kagian naw bì nira. Á si Persida gapay, nga idukat tam ngámin, nga napiá yù ásserbi na kê Apu, kagian naw gapay kuna yù pakanonò ku kuna.

13 Á manonò ku gapay di Rupo nga sinullà ni Apu Kesu nga masserbi kuna, ánna yù yená na, nga kun na yenâ gapay.

14 Á manonò ku gapay yù ira lállakalákay, di Asingkarito kári Palegon, si Ermas, si Patrobo, si Ermis, ánna yù ira káruán nga manguruk nga mepulupulù nira.

15 Á manonò ku gapay di Pilologo kê Kulia nga atáwa na, di Nerio kê wagi na nga babay, ánna di Olimpo ánna yù ira ngámin nga manguruk nga mepulupulù nira.

16 Á sikayu gapay nga maggagammung tán, makkaká-iddù kayu ta kunnay ta mepángngà sù ira mawwawági nga manguruk kê Apu. Á yù ira ngámin nga wáwwagi naw megapu sù panguruk da kê Apu, nga maggagammung ta makkakerumá nga lugár nga nappassapassiárak ku, ipetúrâ da níkan yù pakanonò da ánna yù ayâ da nikayu gapay.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo sù ira taga Roma

¹⁷ Wáwwagi, yawe ikomâ nikayu, ta mappalán kayu sù ira mamuruburion ána mamasinná nga umay nikayu mangituddu ta tanakuán nga bilin nga mekontará sù kuruk nga bilin ni Namarò nga netuddu nikayu. Lillitán naw ira. ¹⁸ Ari si Apu Kesu Kiristu yù passerbiád da, nu ari galá yù karagatád da lápay. Á ilogò da yù ira awán ta áppalán, megapu sù marenu nga ubobuk da nga nakástá.

¹⁹ Á magayáyákà gapu ta neparámak sù ira ngámin nga tatolay yù napiá nga ángnguruk naw kê Apu. Á yawe paga karagaták ku megapu nikayu, ta kánnammuán naw yù ngámin nga meyannung sù napiá nga netuddu nikayu, ngam awán nakuan ta ammu naw nga meyannung ta narákè. ²⁰ Á ari mabayák, á si Namarò nga mamagimammà nittam, appútan na si Satanas, nga máppù nga kunnay ta iguppè tam. Á yawe ipakimállà ku megapu nikayu, ta ikákkállà na kayu ni Apu Kesu Kiristu.

²¹ Si Timotio, nga kabbuluk ku nga masserbi kê Apu, ipetúrâ na gapay nikán yù pakanonò na nikayu. Á di Lusio kári Jeson kê Sosipatro gapay, nga kagittá nga Kudio, manonò da kayu gapay.

²² Á sikán si Tersio nga nangitúrâ sawe nga inipetúrâ ni Pablo nikán. Manonò takayu gapay nga wáwwagi megapu sù ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu.

²³ Á si Gayo, nga mangálluik nikán, manonò na kayu gapay. Yawe bale na yù paggagammungán

nayù ira manguruk. Á si Erasto, nga kusarero sawe ili, áнна si Kuarto, nga wagi tam gapay, manonò da kayu gapay. ²⁴ Á ipakimállà ku ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu, tapè magimammà kayu. Ammán.

Yù Paddáyo ni Pablo ta Pakimállà na kê Apu

²⁵ Dayáwat tam si Namarò, ta aggina lâ yù makáwayyá nga mangabbák nikayu, tapè mapasi-gaggà yù ángngikatalà naw, megapu sù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. Á áddè ngaw nga nabayágin, ari paga mepakánnámmu yù bilin na nga meyan-nung sù ángngiyígù na ta tatolay. ²⁶ Ngam kunnangane, nepalappákin. Ta si Namarò, nga mag-gián ta áddè ta áddè, inipetúrâ na yù bilin na sù ira ngaw ábbilinán na. Á jinok na yù ira umay nga mangipakánnámmu ta bilin na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira, áнна mangikatalà ira kuna. ²⁷ Dayarayáwat tam si Namarò! Aggina lâ yù táttádday nga masírik nga makánnámmu ta ngámin. Meparáyaw ta áddè ta áddè, megapu kê Apu Kesu Kiristu! Ammán. Áddè na yû.

**Yù bilin ni Namarò nga meyanung kâ Apu
Kesu Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò
sù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu
New Testament in Atta, Pamplona**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Pamplona Atta (Atta, Pamplona)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Atta, Pamplona

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

b48ec929-782f-5e43-b9b5-5ce8e5d5989a